

μάδι της λαβωμειάς στο πλευρό του. "Έτρεμε από τη συγκίνηση. Με χίλια χαδευτικά μου λόγια σκύβω να τον αγγίξω, να τον πάρω στην αγκαλιά μου. Μόλις με βλέπει κοντά του, ένα πήδημα, και γίνεται άφαντος πάλε.

Δέν τόν ξαναείδα πιά από τότες τόν "Ασπρο μου.

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΦΟΙΝΙΚΟΛΟΓΑ

α.

Πόθοι γενιās, όπου δέν ξέρει ζωή και βίος να θυσιάξη, καράβια μοιάζουν που στην άμμο τρελλού το χέρι σκεδιάζει.

Και κεί που στέκει και λογιάζει, Πώς είναι και καρβοκίρης, ξεσπάει το κώμα και το λέγει «στο λάκκο ποδοκαίρες, να γείρης».

β.

Σαπουνογέννητες φουσιάδες με πόσην εδκόλια πετάνε, πόσες ανήλιες δέν αφήνουν, που και διαμάντια ξεπερνάνε.

Πετράδια που στο γώμα μένουν, κ' εκείνες πάνω πάντα πάνε, πλούτο σ' εμάς αυτά να δίνουν, κ' εκείες σ' άγέρα να ξεσπάνε.

"Ετσι παρόμοια δλόγηρά μας, πόσοι, για δόξες, δέν περνάνε! κι όμως, αλλοίμενο στα έθνη, που φουσοκαίδες κυβερνάνε.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΜΕΛ

ΛΠΟ ΤΟ ΝΕΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

II

"Υστερα από τα παραπάνω μπορούμε να δείξουμε τον καθαυτό σκοπό του βιβλίου, ορίζοντας τα θέματα, που θ' αναλύσουμε στα τρία μέρη του: Αον 'Εξετάζοντας την ποιότητα της 'Εκπαιδείσεως από τ' αποτελέσματά της, για να φανεί το πόσο άπα-

(*) 'Η άρχή του στο 289 φύλλο.

ΨΥΧΑΡΙΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ

"Ο καημένος δ' Αντρέας δέν το ύποψιάζτανε πως ή αγάπη του εκείνη, που του βαρούσε τη συνείδησή του, στάθηκε ή μόνη αληθινή απόλαψη στη φτωχή την ύπαρξη της Κατινούλας. 'Αγάπη θέλει δ' άθρωπος και χωρίς αγάπη δέν ζή. "Ως κ' ή άμολόγητη αγάπη του 'Αντρέα, ως κ' ή δική της που αγάπη δέν της φαινότανε να είναι, της άκούσανε για να ζήση, για να θείη τη ζωή. Μά δ' 'Αντρέας που κατάλαβε πιά την καρδιά του, τρώμαζε όσο πήγαινε, γιατί σά να βγατίζε δλοένα ή λαχτάρα του να μνήσκη πλάγι της, να μην απομακρύνεται ούτε στιγμή, να την κοιτάξη. "Ο άντρας που γνωρίζει και τόν έρωτα, δ' άντρας που με την πείρα του φαντάζεται άμείσως την αγάπη όπως είναι στο πραγματι-

*) 'Η άρχή του στο 228 φύλλο.

ραίτητη είναι μια μεταρρύθμιση του Σχολείου. Βον) 'Εκθέτοντας το πιά πρέπει να είναι ή 'Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση στο πνεύμα και στις λεπτομέρειες. Καί Γον) 'Εξηγώντας το πως θα γίνει ή Μεταρρύθμιση ύστερ' από μια ειρηνική πνευματική επανάσταση.

Τό δ,τι πρέπει να στρέψουμε όλοι μας όλη την προσοχή μας στην αναμόρφωση του Σχολείου, γιατί από την προκοπή του πρέπει να προσδοκούμε το καλύτερο της καταστάσεως, πολλοί και καλοί το είπαν κ' εξώρρισαν μάλιστα τους ειδικούς και τους νέους να δουλέψουν για το σχολείο με όλη τη δύναμη του είναι τους και με την πεποίθηση, ότι θεμελιώνοντας το έθνικό σχολείο μοχθούν για το σπουδαιότερο έθνικό έργο.

'Αλλά για να έμπεδωθεί ή πίστη στο προτεινόμενο γιατρικό πρέπει πρώτα πρώτα να εξακριβωθεί το διαγνωστικό της άρρώστιας.

Χωρίς να λογαριάσουμε όμως, όσα μπορεί να είπαθησαν άλλοι για το διαγνωστικό, δέν είναι δύσκολο να φανεί το πόσο από την καλή, ή την κακή, κατάσταση της 'Εκπαιδείσεως εξαρτάται το κράτος ή πολιτικοκοινωνική και πνευματική προκοπή του.

Είναι πασίγνωστον ότι για τη μόρφωση και την ανάπτυξη των πολιτικών, των κοινωνικών και των πνευματικών προτερημάτων ενός λαού συνεργάζονται συντελεστικοί φυσικοί αιώνοι, ή αιώνοβιοι, μ' ένα παρράγοντα τεχνικό. Φυσικοί αιώνοι, όπως το κλίμα, ή χαρακτηρισμός και ή κληρονομική ζωτικότητα της φυλής. Αιώνοβιοι, όπως οι ιστορικές προαδόμενες, ή θρησκεία, τα έθιμα, τα συμφέροντα των τάξεων, το πολιτεύμα. Καί ή τεχνικός, ή 'Ανατροφή, ή 'Εκπαίδευση δηλαδή. "Ο τεχνικός μάλιστα θα έπρεπε πάντοτε να προσοχμύζεται με τους άλλους.

Οι φυσικοί αιώνοι και αιώνοβιοι συντελεστικοί ή είναι άδύνατο να μεταβληθούν, ή μεταβάλλονται τόσο άργά, ώστε μπορεί να θεωρηθούν άμετάβλητοι. Καί είναι μόν βέβαιον πως το πολιτεύμα μπορεί να τ' αλλάξουμε, αφού εξαρτάται από τη θέληση του λαού ή τήρησή του, μα για την 'Ελλάδα ή οποιαδήποτε μεταβολή του θα είναι τόσο καταστρεπτική, ώστε δίκαια πρέπει να θεωρηθεί άδύνατη.

'Απομένει, λοιπόν, μόνο ή 'Ανατροφή, συνλεστής μεταβλητός για την 'Ελλάδα, που μπορεί με τη μεταρρύθμισή της να καλλιερέσει την κατάσταση του τόπου μας.

κό, την τρέμει περισσότερο από τη γυναίκα, που ένα όνειρο πάντα της θολοσκεπάζει τα πράγματα της αγάπης και της δημιουργίας. Για τούτο τυραννιότανε δ' Αντρέας. "Αν ήξερε πως δέν θα ξαναρχότανε και του χρόνου στο Χαμνοαόρρι, δ' άδύνατος δέν θα παιδεύοτανε άμα κουβέντιαζε ή κάθε φορά που καθότανε ώρες με την Κατινούλα. Τόν τρυπούσε ή συντροφιά της και στη δουλειά του άπάνω. Πέρασε όλο το καλοκαίρι βασανισμένος, ανήτυχος. "Ισως πάλε την ανητυχία του την έφερε κ' ή άββώστια που τόν άπόσωσε. 'Ανησύχησε, χολόσκασε, στεναχωρήθηκε για κάτι άσήμαντα περιστατικά που άσλου θήσανε, το ένα τόν Τρυγητή, το δεύτερο του Σταθρού, το δεύτερο μάλιστα καμικό. Στην εξοχική την ύπαρξη τους, καθαφτό, τίποτα δέν άκούουσανε, τίποτα σπουδαίο. Μά δ' Αντρέας όσα κι αν τόν τζάκιζε ή ζωή, όσα κι αν του χαλάσε τη βόσκιμή του την ένεργεια, όσα κι αν του καταπάτησε την κανονικάδα του, συλλεγιότανε συχνά πως ήσως και να κυβερνήθηκε άσκημα δ' ίδιος, ήσως και να γελάστηκε, δέν πειράζει, δ' κανόνας όμως δέν έπαβε για' άφτό να είναι ή άπαραίτητη άρχή, και πονούσε άμα έβλεπε να τόν τζαλαπατούνε. Είχανε σίτι μια μεσιά, που λίνε, δηλαδή μια μικρή δούλα που βο-

"Αν το πολιτεύμα μας δέν ήταν ελεύθερο, δημοκρατικό, σαν το δικό μας το συνταγματικό, πολύ πιθανόν το κράτος να πρόκοβε με μια φαινή διοίκηση του 'Ενός ή των 'Ολίγων. Καί τότε ή σχολική ανατροφή, τουλάχιστο για την πολιτική άρετή του χαρακτήρα του κράτους, δέν θα είχε τόσο άπόλυτη σημασία. "Ισως ήσως και για την κοινωνική. "Όταν όμως το πολιτεύμα είναι δημοκρατικό, σαν το δικό μας, τότε από την ποιότητα της εκπαιδείσεως, εξαρτάται τόσο ή πνευματική, όσο και ή πολιτικοκοινωνική άρετή του κράτους, όταν μάλιστα τα πράγματα μας βεβαιώνουν, ότι όσο διοικούν την πολιτεία και την κοινωνία κανονίζουν τις πράξεις τους σύμφωνα με το άτομικό, ή το κομματικό πολιτικό και υλικό συμφέρον, δέν άποτελούν από ιστορικούς λόγους διοικούσαν τάξη, αλλά συμμορίαν άτόμων που λίγο λογαριάζουν το λαϊκό σεβασμό, τόν άπαραίτητο αυτόν έρω της καλής διοικήσεως.

Τό γεγονός, λοιπόν, ότι από τη μόρφωσή του εξαρτάται ή πολιτικοκοινωνική άρετή ενός λαού, μαζι με το άλλο γεγονός, ότι δ' 'Ελληνικός λαός είναι άνίκανος ν' αυτοδιοικηθεί, γιατί του λείπει ή ανατροφή και ή μόρφωση, ύποδειχνουν ένα μέσο θεραπείας. Τό ν' ανέβει δ' λαός μορφούμενος με καλή Δημοτική 'Εκπαίδευση, ώστε να φτάσει στο μορφωμένο πολιτεύμα του. Ν' ανατραφεί, δηλαδή, δ' λαός και να μορφωθεί τόσο, ώστε να μη γυρεύει να του έτοιμάζουν οι κυβερνήσεις του Νόμος για να του χρησιμεύουν σαν άλυσίδες, μα να γίνει άξιος ν' αυτοδιοικηθεί ελεύθερος. Γιατί επί τέλους το περισσότερο που μπορεί ν' απαιτήσει ένας λαός από την κοινοβουλευτική κυβέρνησή του είναι το ν' αντιπροσωπεύει κάθε φορά τα αισθήματά του, τη θέλησή του, τη γνώμη του.

Οι σκέψεις αυτές επιβεβαιώνονται από τη μελέτη της εξέλιξης των δημοκρατικών πολιτευμάτων — σαν το δικό μας — που μάς δηγήει στο συμπέρασμα, ότι για ν' αυτοδιοικηθεί πραγματικώς ένας λαός πρέπει ν' άποκτήσει και τυπικά το δικαίωμα του Referendum, που στα δημοκρατικά πολιτεύματα ουσιαστικά έπρεπε να είναι ικανός να το έξεσκεί πάντοτε "Επρεπε, δηλαδή, να είναι τόσο μορφωμένος, ώστε στην άναθεώρηση του νόμου, άπ' αυτόν τόν ίδιο, να μπορεί να ξεχωρίζει, αν δ' νόμος άποθίλει στο γενικό συμφέρον κι' αν αυτό και μόνο έπιζητεί.

"Ο 'Ελβετικός λαός, που σε μερικά καντόνια ά-

θούσε τις άλλες κ' έφευγε το βράδι. 'Από την Κατινούλα έμαθε τα ιστορικά της 'Η 'Αναστασία ή θελε να παντρευτεί κ' ή μεγάλη της άδερφή της έβαζε λόγια, να λίσση την παντρεία και να μην πάρη το νιό. "Η άδερφή της παντρεμένη, μ' έξη παιδιά, και θεόφτωχη δέν της σύφερνε λοιπόν δ' γάμος, γιατί θήχανε τόν παρὰ που κέρδιζε ή 'Αναστασία. Μεσολάβησε δ' Αντρέας, τάζιζε. Στο μεταξύ άββώστησε ή 'Αναστασία. Της είπε να πάη στο γιατρό κάτω της Κερμαρίας. 'Αδύνατο. Δέν πήγαινε που δέν πήγαινε το κορίτσι. Γιατί; Του το ξήγησε ή Κατινούλα. Γιατί αν πήγαινε, άββαθωνισμένη κιόλας, οι Κερμαριώτες, οι χωρικοί, μπορεί να στοχαζόντανε πως κάτι τρέχει, πως φοβάται μήπως πάρωρα ξετρυπώτη στη μέση κανένα μαρό.

— αΚατινούλα μου, αναστέναζε δ' Αντρέας, πως θέλεις να γλυτώση ποτέ της ή άθροωπότητα; Τι πιά άπλό παρὰ να γυρέψης μια συβουλή του γιατρού; Με την πρόληψη την άκανόνιστη χαντακώνονται γενιές και γενιές.

— α'Αφέντη, έχω στη θέση σας θα της μιλούσα, ή σαν προτιμάτε, της μιλώ και θα την πείσω, άπάντησε ή Κατινούλα. Μην απελπίζεστε, αφέντη, και με την καλοσύνη σας έσείς όλα θα τα βολίψε-

πόκτησε και τυπικά το δικαίωμα του Referendum, κατά τη γνώμη του Νουμά Ντροζ, είναι σέ θέσει να διακρίνει, και διακρίνει ψηφίζοντας, όχι μόνο το γενικό από το προσωπικό συμφέρον, αλλά το γενικό από το κομματικό συμφέρον των πολιτικών του.

Τόση μόρφωση και τόση ηθική δύναμη πρέπει ν' αποκτήσει και ο λαός μας. Γιατί χωρίς κοινωνική και πολιτική ανατροφή και χωρίς μόρφωση — όπως έγραφε ο Πεσταλότσι — ο λαός Κυρίαρχος είναι παιδί, που παίζει με τη φωτιά με κίνδυνο κάθε στιγμή να βάλει πυρκαγιά στο σπίτι του. Αφού δώσατε την εξουσία στο λαό, έπρεπε με μια καλή Έκπαιδευση να του δώσετε και τη Φρόνηση — έλεγε ο Ταλειούδης.

Για να φθάσει, λοιπόν, να γίνει ζήσιος του δημοκρατικού πολιτεύματός του, με το όποιον πρόκειται στο μέλλον ο λαός μας να ζήσει, απομένει μόνη σάνιδα σωτηρίας ή Μόρφωσή του. Γιατί τα γιατροσόφια, που προτείνουν οι διάφοροι μεταρρυθμιστά θεσμών και καταστατικών νόμων, φανερώνονται επιπόλκια λόγια σ' εκείνον που ένιωσε, ότι το να φαντάζεται κανένας και να επιχειρεί να βελτιώσει ενός λαού την πολιτικοκοινωνική κατάσταση με μεταρρυθμισμένους οργανισμούς και ανάγκες και έθιμα, είναι το ίδιο σά να παραδέχεται, πως τα ψάρια θα προδέψουν αν τα βγάλουμε στον ελεύθερο αέρα, επειδή όλα τ' ανώτερα είδη των ζώων ζούν και προκόβουν αναπνέοντας στον αέρα.

Στο πρώτο, λοιπόν, μέρος του βιβλίου θα εξετάσουμε την ποιότητα του σχολείου μας από τ' αποτελέσματά του, από τους καρπούς που μας έδωσε ογδόντα χρόνια, για να συμπεράνουμε ότι στα χέρια μας ένας τρόπος σωτηρίας απομένει — **Η Ριζική Έκπαιδευτική Μεταρρύθμιση.**

*

Αλλά σάν τι είδους τάχα πρέπει να είναι ή Έκπαιδευση και γενικά ή Ανατροφή του λαού μας;

Στο στοιχειώδες τούτο έρώτημα θα προσπαθήσουμε ν' απαντήσουμε με το δεύτερο μέρος του βιβλίου. Έδώ σημειώνουμε άμείως, ότι οι νόμοι της ανατροφής ενός λαού — καθώς είπε ο Μοντεσκιέ — πρέπει να είναι ανάλογοι και με τις αρχές του πολιτεύματος. Και προσθέτουμε ότι ή Έλληνική Λαός χρειάζεται Έκπαιδευση, που να κτισθεί να μορφώσει εθνικά την ψυχή του και να προετοιμάσει έτσι τη θελήσή του, τη διθεσή του, τη σκέψη του

τε. Δεν κοιτάζετε τί κάματε για μένα; Έμένα μου ανοίξατε τα μάτια και το νου. Έγώ τώρα θα προσπαθήσω να νάνοξω τα μάτια της μικρής. Ο λαός είναι κακομοιριασμένος, επειδή δεν ξέρει. Του χρειάζεται φωτίση και τότες μπαίνει στο νόημα. Πρέπει να βρεθῆ και κανείς να τον φωτίση».

— α Αχ! να είχαμε πολλές Κατινούλες, βέβαια θα κατωρθώναμε τ' ακατόρθωτα. Δέ χρειάζεται μόνο φωτίση. Χρειάζεται και χέρι που να του μεσιτέβη το φως, να τ' ανάφτη απάνω, και κάτω να του τ' φέρνη».

Γλυκά γλυκά γελοῦσε ή Κατινούλα, ενώ τον ή συχαζε, γελοῦσε τάχα με τον καημό του, σά να τα παραξήλωνε τα πράματα ή αφέντης, και σκέρτηκε ή Αντρέας πως με το γέλιο τ' άπαλό έως πιά έφκολα διορθώνεται ή κόσμος — ή ή κοσμάκης παρά με τις πολλές φιλοσοφίες. Με το γέλιο της ή Κατινούλα κανόνισε την Αναστασία, της σήκωσε την μπόσιμη την ιδέα, και πήγε στο γιατρού.

Αφ'όπου στάθηκε άφορμη να γαπήση ακόμη περισσότερο την Κατινούλα ή Αντρέας, αφού γέμιζε δολείνα την άγάπη του ή θαυμασμός. Για να γαπήσει, πρέπει πάντα και να θαμάζης. Κάτι που σου λείπει είναι, κάτι που σου φάνεται ή ανώτερο ή πρώτο-

ώστε ψυχή, βούληση, σκέψη να είναι πατριωτικές όχι μόνο από προδιάθεση, από πάθος, από ανάγκη, μά κι' από ΚΑΘΗΚΟΝ.

*

Υστερα από τον καθορισμό και την αίτιολογία του είδους της εκπαιδύσεως, που θα ζητήσει μια ριζική μεταρρύθμιση του σχολείου, στα ύπολοιπα μέρη θ' αναζητήσουμε τα μέσα με τα όποια μπορεί να ελπίσουμε, ότι θα φτάσουμε στη μεταρρύθμιση. Γιατί θα δούμε ότι για να φτάσουμε έως εκεί χρειάζεται να προηγηθεί μια εϋρηνική πνευματική επανάσταση. Θα δούμε, δηλαδή, ότι προτού να γίνει ή Μεταρρύθμιση, κι' ακριβώς για να γίνει, πρέπει να επικρατήσουν ιδέες νέες για το σκοπό της εκπαίδευσως. Ίδέες που δε θα ριζοβολήσουν προτού καταπέσουν προλήψεις και κυριαρχήσουν νέες αντίληψεις για το ηθικό και το ωραίο, για το χρήσιμο και το εύγενικό, για την εργασία και το καθήκον, για την αξιο και τη δόξα, κι' ακόμα νέα αντίληψη για τα δικαιώματά μας τα ιστορικά και τον προορισμό του κράτους.

Η ευρύτερη συζήτηση θα μας δείξει, ότι πρωταθλητά της πνευματικής επανάστασεως δεν μπορεί να είναι οι επιστήμονες, οι άπότοκοι της σημερινής εκπαιδύσεως, όπως τ' οφάντασθησαν όσοι ζήτησαν από τους επίλεκτους ακαδημαϊκούς μας ν' αναλάβουν την πρωτοβουλία της διορθώσεως του Ρωμέικου. Έμεις κρατώντας το βαθμό της χειρφετήσεως από τις προλήψεις, σά λυδία πέτρα, ελπίζουμε να βρούμε τους προοδευτικούς πνευματικούς άρχηγούς του τόπου μας, εν ή θα μελετούμε τη φύση των νέων ιδεών κι' εν ή συνάμα θα δείχνουμε το πώς, άργά και σιγά, θα συντελεσθῆ ή ύποβολή τους στην κοινή γνώμη, μέχρις ότου με τη βλάστησή τους ώριμάσει και ή ιδέα της ριζικής εκπαιδευτικής μεταρρυθμίσεως.

Έτσι, αφού πρώτα αναγνωρίσουμε τους νεωτεριστάς, θα τους καλέσουμε ν' αναλάβουν τη μόρφωση του λαού, εν ή θα τους άποδείξουμε συνάμα πόσα έχουν καθήκον να πράξουν και τη δύναμη να τα πράξουν. Επειδή έχουμε πεισθεί, ότι με τη ένωσή τους μπορεί ν' αποτελεσθῆ μια τάξη ανθρώπων, που θα μπορεί να δουλέψει σκόπιμα κι' άποτελεσματικά, ώστε μιάν ώρ' άρχήτερα ο λαός, χωρίς να το καταλάβει, να μορφωθῆ. Γιατί μες φάνηκε σά ματαιοπονία το ν' άποτείνεται κανένας άπ' ευθείας στο λαό, προσπαθώντας με τον όρθό λόγο να του αλλά-

τυπο ή χωριστό, θα το θαμάσης στο πλάσμα σου τ' άγαπημένο κι ή θαυμασμός σου θα σέ σκλαβώση. Τώρα που δεν είχε περίσσιες φροντίδες με την υγεία της Κατινούλας, τη μελετούσε, την ψυχολογούσε ή Αντρέας. Έβλεπε, καταλάβαινε τί ωραία, τί μοναδικά που τριαιζάνε οι δύο τους, ή χωριατοπούλα κι ή σοφός. Από τη χωριατοπούλα διδάχτηκε ή σοφός τη ζωή από το σοφό διδάχτηκε ή χωριατοπούλα ζωή που δεν τη γνώριζε πρώτα. Νά κι ή κανόνας ή σωστός, ή άλληλοδιδαχή. Αγκαλιά, τί του χρωστούσε του Αντρέα ή Κατινούλα; Μήπως την άφοσίωση, την άγάπη, τη θυσία, την πρόθυμη τη διάθεσή της ως και σά βάσανα της μακρινής άβρωστίας, μήπως όλα δεν τα είχε ή Κατινούλα κι από γεννησιμιό της; Και με την άφοσίωση, με την άγάπη, με τη θυσία, με το κέφι της καρδιάς, με την κρίση την όρθή, με το πανάγαθο το φυσικό, δε σου έρχονται μέλι κι ή κανόνας κι' ή ζωή κι' ή δουλειά; Τέτοια συλλογιόντανε μιά μέρα ή Αντρέας περπατώντας κι' έλιωνε με τη γλυκά του λογισμού του. Έβτανε πίσσημη μέρα, τρίτη, τέσσερις του Σταβρού. Τις τέσσερις του Σταβρού πρωτοπάτησε τότες στη Βενετιά' πρόπερι, τις τέσσερις του Σταβρού, ξεκίνησε με την Κατινούλα για το Μπ... και

ζει στραβές ιδέες, που καλά ή κακά τις έχει παραδεχθεί.

Κι' όταν μπορεί περίτρανα ν' άποδειχθῆ ή όρθότητα μιας ιδέας — είπε κάποιος — δεν είναι ίκανή να μεταπέσει ούτε μορφωμένους ανθρώπους, πολύ περισσότερο το άμόρφωτο πλήθος. Μπορούμε όθεν να λέμε, ή και να μη λέμε — το ίδιο κάνει — στο λαό, πως ή μόρφωσή του δεν είναι καλή κι' ότι μια σωστή εκπαίδευση θα του άσφάλιζε την καλοδιοίκησή του και την πρόοδο του κράτους. Το ίδιο κάνει, γιατί, και στην περίπτωση που θα μας άκουγε, για να μας νιώσει θα έπρεπε τουλάχιστο να είναι προικισμένος με πολλή δύναμη προβλεπτικού. Η προορατικότητα όμως δεν είναι προτέρημα κανενός λαού και πρό πάντων του δικού μας, που είναι πανέτοιμος να πουλήσει τα πρωτοτόκια για το άχριστό πιάτο της φακής, που θα του παρουσιάσουν οι άγγυρνοι γλωσσόφύλακες και άρχαιοφύλακες.

III

Τελειώνοντας ξαναλέμε, ότι οι λιγιστοί, που από την πείρα σχημάτισαν την πεποίθηση, πως ο λαός πρέπει να μορφωθῆ πραγματικά ώστε να ξέρει το τί θέλει και γιατί το θέλει, όφείλουν με άγάπη, με όρεξη, με θέληση, με έπιμονή και ύπομονή να δουλέψουν για αυτό τους το σκοπό.

Οι όλιγοι αυτοί, μπορεί μάλιστα να προσπαθήσαν να δουλέψουν και μολαταύτα ή ιδέα τους, δυνατή όσο ή άλήθεια, χελωνοβατεί. Άρα κάτι θα φταίει. Και φταίει το ό,τι ή προσπάθειά τους παραμένει άδύναμη, γιατί δεν είναι κοινή.

Άλλά τάχα δεν ένώθησαν έως την ώρα επειδή τους λείπουν ή όρεξη και ή δύναμη να νιώσουν τη συγγένεια των ιδεών τους, για να βρουν τη μια γενική άρχή που περιλαβαίνει το σκοπό της κοινής εργασίας;

Άμα οι μικροδυσκολίες αυτές υπερικηθούν, τότε οι σκόρπιες σήμερα και οι άγνωρίστες σήμερα άναμεταξύ τους δυνάμεις θα τείνουν να ένωθούν, και ρυάκια και παραπόταμα θα όγκώσουν το ρέμα, που θα πλημμυρίσει πρώτα πρώτα το σχολείο, για να το ξεπλύνει παρασέρνοντας το δασκαλισμό.

Σ' αυτή, λοιπόν, την άσύνταχτη άκόμα τ' η, και πραγματική πνευματική κορυφή, άποτε αστε, ως προς τον πυρήνα των διοικουσών τάξεων του μέλλοντος, προσκαλώντας τη ν' αναλάβει τα καθήκοντά της από σήμερα, για ν' αποκτήσει δικαιώματα στην εύγνωμοσύνη του λαού.

τη γλύτωση, την άποφασισμένη και την έρημη. Βάδιζε σιγανοθήματος, άργός, σ' ένα μέρος του βουκνιού, δίπλα στο Χαμοιοκόφι, όπου βασιλέβε ή μοναξιά. Καμιά κατοστή μέτρα πιά κάτω βρισκότανε το σπιτάκι, το καλυβάκι του γέρο Θανάση, που φύλαγε χειμώνα καλοκαίρι το ύποστατικό. Προχωρώντας προς τ' άπάνω του βουκνιού, μήτε τ' όβλεπε, μήτε το θυμότανε ή Αντρέας το καλυβάκι. Πίσω του, και δεν πρόσεχε. Η ώρα μιάμιση δυό, κι ή φύλακας τ' άπομεσήμερο συνήθιζε κιόλας να κοιμάται. Η συχάδα παντού και σωπικα. Φύλλο στα δέντρα δε σάλεβε. Άξαφνα, εκεί που ξέγνοιαστα τραβούσε το δρόμο του ή Αντρέας, από μέσ' από ένα θαμνόδεντρο, ένας κρότος ακούγεται τόσο πιά δυνατός που δεν τον πρόσεχε κανένας, πετιέται από το θαμνόδεντρο μέσα τρομαγμένο, άνταρμένο, θορυβώδικο, ένα ζω, πηδῆ με φωνές από την άλλη μεριά, κρύβεται μέσ' σε άλλο θαμνόδεντρο αντίκρυ, και χάνεται άνόητα.

Το μεγάλο το κακό τ' όκλα με μιά όρνιθα του γέρο Θανάση, που παραστράτησε, άπομακρύθηκε λιγάκι από την καλύβα κι' έβασκε κάπου στα περιτόπια. Τον Αντρέα τον ξέρε, αφού άνέβαινε από κει κάθε μέρα. Έκείνη τη μέρα, έτυχε να τρομάξη. Έ-

Νά! ο σκοπός που επιδιώκουμε.

Μιά δικαιολογημένη πεποίθηση στον εαυτό τους και στην επιτυχία του έργου των Διαλεχτών φιλοδοξεί να στερεώσει το βιβλίο των διαλεχτών και των φωτισμένων νεωτεριστών, που μεταξύ μας βέβαια θα υπάρχουν, αν ο συγγραφέας δεν εκράτησε του κάκου στο χέρι του Διογένη το κλεφτοφάναρο και χρόνια τώρα γελιότανε, βρίσκοντας τον άνθρωπο, που πρέπει να δουλέψει για τη δημιουργία ενός μέλλοντος, και σε πρόσωπα, που έχουν το μυαλό θετικό κ' έτοιμο, και πρόθυμο, κρύβουν όμως στα στήθια τους τιποτένια ψυχή μικροσυμφεροντολόγου.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Στόν πύο μεγάλο φανοκλά της Πόλης σκύλο
Βραβείο βάλθημε. Μην τὰ ρωτάς,
Τὸ κέρδισε τῆς Πόλης γαζετιάς
Τὸν Παλαμᾶ μας κολάζοντας ζωίλο.

A. E.

ΣΤΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ

(Σημειώματα ταξιδιώτη)

Πάρο, Ὀκτώβρης 1906.

Ταξιδεύουμε για την Πάρο. Ἄμ' ἀφήσαμε τὸ λιμάνι τῆς Σύρας κ' ἐπεράσαμε τὸ Γάϊδαρο, καὶ τ' Ἀσπρονήσια, τὰ νησάκια πού φαίνονται τῆς θέας του, κατὰ τὸ Β.Α. ἀντικρίζουμε τίς δανταλένιες τῶν βουνῶν τῆς κορφῆς. Ἀριστερά τῆς ἡ Ἀξιά, ἀριστερώτερα ἡ Δῆλο, ἡ Μύκονο, ἡ Τῆνο, ἡ Ἄντρο καὶ δεξιά ἡ Σίφνο, δεξιότερα ἡ Σέρφο, τὰ Θερμιά καὶ ἡ Τζιά, φαίνονται πὸς σχηματίζουνε ἕνα μεγάλο κύκλο, μετὰ τῆ Σύρα στὴ μέση, σὰν ἀληθινὲς Κυκλάδες καὶ πὸς βαστάζουνε σὰν πλατεῖες κολῶνες τὸ γαλαξίον οὐρανὸν.

Ἄλλὰ δὲν κάνουν πραγματικὸ κύκλο. Γιατὶ τὰ τέσσαρα τελευταῖα νησιά ἐρχονται ἴσια γραμμῇ μετὰ τίς Κάβο-Κολῶνες, ἐνῶ ἡ Δῆλο, ἡ Μύκονο, ἡ Τῆνο καὶ ἡ Ἄντρο σχηματίζουν ἄλλη εὐθεῖα μετὰ τὴν Εὐβοία. Καὶ σὲ ἄλλη γραμμῇ, καθετὴ ὅμως σ' αὐτές, βρίσκεται ἡ Μήλο, ἡ Κίμωλο, ἡ Πάρο καὶ ἡ Ἀξιά, ἐνῶ πίσω τους σὲ ἄλλη παράλληλη μετὰ αὐτὴ γραμμῇ ἡ Φυλέαντρο, ἡ Σίκινο καὶ ἡ Νιό, πίσω ἀπ' αὐτές στὴ γραμμῇ ἡ Σαντορίνη καὶ ἡ Ἀ-

μοργό τὸ τελευταῖο κατὰ τὴ Ἀνατολὴ καὶ πὸς πίσω ἡ Ἀνάφη, τὸ τελευταῖο κατὰ τὸ Νοτιὰ δωδεκάνησο. Καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ νησιά οἱ γεωλόγοι πιστεύουν πὸς εἴταν μιά φορὰ συμμιγμένα μετὰ τὴν Ἀττικὴ καὶ τὴν Εὐβοία καὶ πὸς φοβεροὶ σεισμοὶ τὰ συντρίψανε σὲ τόσα κομμάτια καὶ πλημμύρισε τὴν ἄβυσσο πού σχηματίστηκε ἀναμεταξύ τους ἡ γαλανὴ θάλασσα πού ἐγένετο ὕστερα τὸ μῆμα τοῦ Αἰγία, κ' ἐπῆρε τὸνομά του.

*

Σὲ δύο ὥρες φτάνουμε στὴν Παρκιά. Τὸ βαπόρι ρίχνει ἀγκυρά καὶ διπλωρῶνει στὴν ἀποβάθρα τῆς παραλίας, γιὰ νὰ φορτώσῃ βρέλεια μεγάλα μετὰ κρᾶσι, τῆς Οἰνοποιητικῆς Ἐταιρίας, πού πῆρε φέτο ὅλη τοῦ νησιοῦ τὴν παραγωγή. Τὸ βαπόρι μένει τέσσερις ὥρες, κ' ἀνεβοκατεβαίνουν πολλοὶ Παριανοὶ τίς σκάλες του καὶ μετὰ περιέργεια τὸ παρατηροῦνε, γιατί φαίνεται πὸς ποτὲ δὲν ἔχουν ταξιδέψει. Καὶ ἀφήνουνε βαθύτατη ἐντύπωση τὰ μεγάλα μαύρα μάτια, τὸ ὠραῖο πρόσωπο, τὸ λιγερὸ ἀνάστημα, τ' ἀφροπλάσματα λαμικὰ καὶ μαυροφορεμένων ἀδερφάδων, πού μετὰ τόση ἀπλότητα παρατηροῦν τίς μηχανές του.

Πχτᾶ στὴ στεριά. Μὲ συναρπάζει ὁ κάτασπρος κολοσσὸς τῆς Ἐκατομυλιανῆς, τῆς Παναγίας πού θὰ εἶχε ἄλλοτε ἑκατὸ πύλες καὶ σὰ γίγαντας στέκει δίπλα ἀπ' τὴν πράσινη πόλη καὶ τὴν παρκοτέκει μετὰ τὴ μεγάλη χάρη τῆς. Γιατὶ κ' αὐτοὶ οἱ ἀπιστοὶ τὴ φοβήθηκαν, τὴ σεβάστηκαν καὶ πολλές φορὲς ἐγλύτωσε τὴν Πάρο ἀπ' τῶν κουρσάρων καὶ τῶν Τούρκων τοὺς κατατρογμούς. Ἡ Ἐκατομυλιανὴ χτίστηκε στοὺς πρώτους τοῦ χριστιανισμοῦ χρόνους ἀπ' τὴ Ἁγία Ἐλένη, καθὼς λένε, κατὰ τὸ σκῆδιο τῆς Ἁγίας Σοφίας κ' ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ἀρχιτέχτονα πῶφικασε κ' αὐτὴ. Εἶναι ὁ μόνος βυζαντινὸς ναὸς πού ὑπάρχει στὰ δωδεκάνησα. Καὶ χρησιμίσανε γιὰ τὴν κατασκευὴ τῆς κολῶνας πού τίς ἐπῆραν ἀπ' τοὺς ἀρχαίους ναοὺς, καὶ τὴν Ἁγία Τράπεζα τὴ σκεπάζει μονοκόμματο μαρμαρινὸ κοδοῦκλιο, στηριγμένο κ' αὐτὸ σὲ ἀρχαῖες κολῶνες. Κ' ἀπὸ κάτω ἀπ' τὴν Ἁγία Τράπεζα εἶναι πηγᾶδι μετὰ νερό, παντοτεινὸ ἅγισμα. Ἡ παλαιότητα τῆς Ἐκατομυλιανῆς φαίνεται κ' ἀπ' τὸ ὅτι ἔχει χωριστὰ δωμάτια γιὰ τοὺς ἀκατηχουμένους καὶ σ' ἕνα δωμάτιο δίπλα ἀπ' αὐτὰ εἶναι μιά μεγάλη κίτρινη κολυμπήθρα, σὲ σκῆμα σταυροῦ, μετὰ μιά κο-

λωνίτσα στὴ μέση πού μπαίνουν οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ μαζί πολλοὶ καὶ βαφτίζονταν.

Ἔχει ἀκόμα θαματούργη φήμη ἡ μεγαλόχαρη καὶ τίς 15 Αὐγούστου, τὴ μνήμη τῆς, ἐρχονται ἀπ' τὰ πέρατα τῆς Ἀνατολῆς κ' ἀπ' τὴν Ἐλεύτερη Ἑλλάδα, πολλοὶ χριστιανοὶ νὰ τὴν προσκυνήσουν. Τὰ περισσότερα σπιτία τῶν Παριανῶν γίνονται ξενοδοχεῖα τίς ἡμέρες ἐκεῖνες. Ἄλλὰ καὶ στὴν καιρὸ τῆς σκληρῆς εἴτανε θαματούργη ἡ χάρη τῆς κ' εἶχε πολλὰ κ' ἀπ' τοὺς ἀπίστους τάματα. Σώζεται ἀκόμα κρεμασμένο στὸ γυναικίει ἕνα ἅγιο κόνισμα, τὰξιο Τούρκου πλοίαρχου, πού κιντυνεύοντας νὰ πνιγεῖ εἶχε παρακαλεστῆ στὴ χάρη τῆς κ' ἐσώθηκε. Καὶ δεξιά, στὴν κάτω γωνιά του, εἶναι ζωγραφισμένο τὸ τούρκικο πλοῖο μετὰ τὸ μισοῦγγαρο στὴ σημαία του.—Καὶ γέροι, πού ζοῦνε ἀκόμα, δηγοῦνται πὸς εἶχαν ἀκούσει ἀπ' τοὺς γέρους πατεράδες τους, πὸς στὸν καιρὸ τους, εἶχεν ἔρθει ἀπ' τὰ μέρη τῆς Ἀνατολῆς, ἕνα τούρκικο καράβι γεμᾶτο μετὰ δῶρα στὴν Παναγίαν, πού τῆ φέρναν ἕνας μπέης μετὰ τὸ γιό του. Γιατὶ τὸ μπεγῆπουλο εἴτανε βαρεια ἄρρωστο, σὲ βαθεῖα ριγμένο βύθισι κ' ἀπ' ὅλους τοὺς γιατροὺς ἀπολιτισμένο, πού ὁ πατέρας του ἀπολιτισμένος κ' αὐτὸς γιὰ τοῦ μοναχικοῦ παιδιοῦ τὸν κίντυνο, εἶχε κατεβῆ στὸ περιβόλι νὰ πάρῃ τὸν ἀέρα του, ἔταν τὸν πλησιάζει ὁ περιβολάρχης του καὶ τοῦ λέγει: Μπέη μου, στὸν τόπο μου τὴν Πάρο, ἔχουμε μιά Παναγιά θαματούργη, πού τὴ λέν Ἐκατομυλιανή, παρακαλέσου σ' αὐτὴ μετὰ τὴν καρδιά σου καὶ θὰ σοῦ σώσῃ τὸ χαζομένο σου παιδί. Κ' ὁ μπέης ἀμέσως γονατίζει καὶ μετὰ ὅλη του τὴν καρδιά κάνει στὴ Δέσποινα τὴν προσευχὴν του. Δὲν ἐπρόφτασε νὰ σηκωθῆ καὶ τοῦ φωνάζουν πὸς ὁ γιός του ἐξήνησε καὶ θέλει νὰ τὸν ἴδῃ. Ἀνεβαίνει κ' ἀκούει ἀπ' τοῦ παιδιοῦ τὸ στόμα, πὸς μιά μαυροφόρα, πολὺ ὁμορφὴ γυναίκα, τὸν εἶχε πάρει ἀπ' τὸ χέρι καὶ περπατώντας τὸν ἀπάνω στὴ θάλασσα, τὸν ἐπῆγε σὲ μακρινὸ νησί, τὸν ἔμπασε σὲ μιά μεγάλη ἐκκλησιὰ καὶ τὸν ἔβαλε νὰ προσκυνῆ μιά εἰκόνα πού τῆς ἔμοιαζε. Καὶ σὲν ἐγένετο καλὰ τὸ μπεγῆπουλο κ' ἔρθαν ἐδῶ μετὰ τὸ καράβι, ἀμέσως γνώρισε τὸ νησί, τὴν ἐκκλησιὰ καὶ τὴν εἰκόνα καὶ τὸ εἶπε στὸν πατέρα του.

*

Ἡ Παρκιά ζαπλώνεται σ' ἐπίπεδο μέρος καὶ φτάνει ὡς τὴ θάλασσα, διαφορετικὰ ἀπ' τὰ περισσότερα νησιά τοῦ Αἰγαίου, πού γιὰ τὸν φόβο τῶν

τυχε νὰ τρομάξῃ κ' ὁ Ἄντρέας. Ἀκριάστηκε, ἀναγκάστηκε νὰ σταθῆ, καθῆσε χάμω, πρόσμενε νὰ τοῦ περάσῃ, ζαλισμένος, μετὰ τὰ γόνατά του κομμένα. Ἡ πλάνη πού τόσες φορὲς τὸν ἀπονάρκωσε, τὸν ἀπονάρκωνε φαίνεται καὶ τώρα. Δὲν καταλάβαινε πὸς γιὰ νὰ παραχτῆ σὲ τέτοιο βαθμὸ ἀπὸ μιά ὄρνιθα, ἔπρεπε ἡ καρδιά του κατὶ νάχη, ἔπρεπε νὰ πάσκη ἀπὸ κανένα νόσημα τῆς καρδιάς. Ἐνοιωσε μονάχα πὸς τὸν ἔβλαψε, κ' ἄρχισε, ἄμα συνεπῆρε, νὰ πλέκη χίλιους στοχασμούς. Φιλοσοφοῦσε ὁ Ἄντρέας. Φιλοσοφοῦσε καὶ λογάριζε πὸς ἀπ' ὅλα τὰ κανόνισα, ὅλα τὰ ταχῆα τῆς ζωῆς, τὸ πὸς τρομερώτερο, τὰ κτανίκτη εἶναι κείνο πού λέγεται ζαφνικό, δηλαδή τὸ πρᾶμα τὸ ἀπρόβλεπτο πού σοῦ γίνεται ὅταν ἐσύ δὲν τὰ πάντες, ἕνα πρᾶμα πού ἀπὸ καθαφτὸ δὲν ἔχει σημασία, πού εἶναι μπόσικο, τιποτένιο, ἀνόητο, σὰν τὴν ὄρνιθα στὸ βουμάνι, σὰν τὴν πέτρα στὴν στράτα, ἕνα πρᾶμα πού μπορεῖ καὶ διόλου νὰ μὴ εἶ πειράξη, πού μπορεῖ ὅμως καὶ νὰ σὲ σκοτώσῃ. Ποιὰ δύναμη, ποῖο χέρι θὰ τὸ κατορθώσῃ ποτὲς νὰ μπόδισῃ τάνεμπόδιστο, κ' ὅσο δὲν μπόδίζεται, ὅσο ἀσφάλεια δὲν ὑπάρχει, ὅσο δὲ βρέθηκε ὁ κανόνας τῆς σωτηρίας, ὁ κανόνας πού καὶ τὸ ζαφνικὸ τὸ ξεζαφνίζει, τί σημαίνει γιὰ τὸν ἄνθρωπο ζωὴ;

Ὁ Ἄντρέας ἄδικο δὲν εἶχε καὶ σωστὰ φιλοσοφοῦσε. Τὸ ζαφνικὸ ἐκείνο μετὰ τὴν ὄρνιθα, πού κταντοῦσε καὶ κομικὸ, τοῦ ἔκαμε κακὸ περισσότερο ἀπ' ὅτι νόμιζε. Ἀλήθεια πού γιὰ νὰ τοῦ κάμῃ κακὸ, ἔπρεπε ὁ δύστυχος ἀπὸ τότες ἄσκημα νὰ τὰ πηγαίνοι. Φαντάζεται: ὅμως κνεῖς, σὲ τέτοια νοσηρὴ διάθεσι, τί ἐντύπωση ἔμελλε νὰ τοῦ δώσῃ τὸ χειροῦργημα πού ἀνυπόμονο τὸ καρτεροῦσε ἡ Κατινούλα καὶ πού τῶτρεμε ὁ Ἄντρέας. Μὰ τὸ ναί, τυχερὸς μετὰ τοὺς γιατροὺς δὲν εἴτανε τοῦ σακατέψανε τὴν Κατινούλα, τὴν ἀφάνισαν καὶ τὸν ἴδιο μετὰ τὰ βάσανα καὶ τὴν ἀντάρα. Ὅταν ἔφτασε στὸ Χαμονοκόρρι, ὅταν εἶδε ἀναστημένη τὴν Κατινούλα, ἔλπισε μιά στιγμὴ πὸς τέλειωσε μετὰ τοὺς γιατροὺς. Τὸ ἤξερε ὡς τόσο τί τοῦ εἶχε πῆ στὸ Μπ... ὁ κ. Σεβιλιάς: τὸ ἤξερε πὸς τὸ λαχταροῦσε κ' ἡ Κατινούλα τὸ χειροῦργημα, πού τῶτρεπε πιά σὰ γιατρεία τῆς τελειωτικῆς, σὰν εἶδος νίκη, γιατί τὸ κάτω κάτω μ' ὅλη τὴν καλητέρεψή της, ἡ ἀκράτεια ζακλουθοῦσε, ἡ φούσκα πάντα τῆς ἀνοιχτή, καὶ τὸ καταλάβαινε ὁ Ἄντρέας πὸς ἀδύνατο νὰ μείνῃ εἶσι τὸ παιδί. Κ' ὅμως ἔλπιζε, χωρὶς νὰ τὸ ξεδιαλίσῃ τί ἐλπίζει: ἔλπιζε ἀραγες νὰ σιάξῃ μοναχὴ τῆς, ἡ ἐλπίζει νὰ τὸ ξεζαφνοῦσε κ' ὁ γιατρός κ' ἡ ἄρρωστη μαζί; Βέβαιον

εἶναι πὸς δὲν τολμοῦσε λέξῃ νὰ ζεστομίση γιὰ τὸ ζήτημα, ὅστερὶς ἀπὸ κείνο πού ἐγένετο τὸ περασμένο καλοκαίρι, τὴν πέμτη, τρεῖς τοῦ Τρυγητῆ. Τὸ θωροῦσε ὁ δύστυχος γιὰ δυστύχημα νὰ πῆ τὸ λόγο του, νὰνακατεφτῆ στὴ δουλειά, κ' ἀπὸ τῆλλο μέρος ἔλεγε πὸς καὶ νὰ σπαλιῆ κακὰ ἔκανε. Ὅτι καταπαίστηκε, γύρισε στὸ στραβὸ. Μόνον τὴν τρίτη, ἔξη τοῦ Μάρτη, σὰν τὴν εἶδε ληθαργημένη, ἀποσωμένη, φωτίστηκε γιαικὴς καὶ τὴ γλύτωσε. Ναί, μὰ τότες τὸν ἐβοήθησε ἡ ἀπελπισία, τοῦ κατέθηκε ἀκαταμάχηστη δύναμη. Τώρα τόνωσιθε ἀχ! πὸς δύναμη πιά δὲν εἶχε, πὸς ἡ δύναμή του φτερουγιστὰ τὸν ἔφριε κ' ἐφῆγε ἀπὸ τὸ ἀψυχωμένο τὸ κομὶ του.

Δύναμη, ἀντὶς τὸν Ἄντρέα, εἶδει ἡ Κατινούλα. Ἐδειξε καὶ κάποιον μαργιολιά. Ἐπειδὴ τὸ μυρίστηκε πὸς φοβότανε ὁ ἀφέντης. Τὴν τρίτη, τέσσερις τοῦ Σταθροῦ, σὰ γύρισε ὁ Ἄντρέας ἀπὸ τὸν περίφημο τὸν περίπατο τῆς ὄρνιθας, τοῦ ἀνοιξε ὀμιλία ἡ Κατινούλα, βρίσκοντας ἀφορμὴ στὴ μερομηνία τὴν ἴδια, στίς τέσσερις τοῦ Σταθροῦ, ὅπου χειροουργήθηκε, λέει, στὸ Μπ..., ἐδῶ καὶ δύο χρόνια. Τοῦ θυμισε τὸ ταξίδι τους, δὲν μπόρεσε νὰ μὴν πῆ καὶ τίς δυσκολίες, καὶ τὰ χίλια τὰ ζαφνικὰ πού τοὺς ἔρθαν στὸ φοβερὸ τους ἐκεῖνο τὸ ταξίδι. Τὰ δηγότανε

κουρσάρων οι πρώτοι τους κάτοικοι είχαν χτίσει τις φωλιές τους, μακριά άπάνω σε γκρεμούς και σε βράχους, και τα παιδιά τους, που τους έρχονταν καθό ν' αφήσουν τα σπίτια που γεννήθηκαν κι' ανατροφή καν, Ήξακολούθησαν εκεί να μένουν. Κ' είναι χτισμένη στο μέρος που ήταν η παλιά Πάρο, και που σώζεται ένα πελώριο άρχαιο κάστρο.

Η Πάρο φημιζότανε τότε για «τά αιμένα», τα κόκκινα δηλ. σύκα της, —σήμερα έχει ώραία ρόδια— για τα ώραία της μάρμαρα, που βγαίνουνε στο βουνό Μάρπησσα, και για τους δίκιους κατοίκους της που τους βάζανε στα γειτονικά νησιά κριτάδες «καταρτιστήρας» για να λύσουνε τις κρισολογίες που άναμεταξύ τους είχαν.

Άλλ' οι Παριανοί άποχτήσανε κατόπιν κακή φήμη, κ' η έλληνική γλώσσα έφκιασε το ρήμα «άναπαριάζειν» για όσους δέν κρατούσαν το λόγο τους. Γιατ' ύστερα άπ' τα Μηδικά, που πολεμήσανε στο Μαραθώνα με τους Πέρσηδες, τους πολιορκήσαν οι Άθηναίοι για τιμωρία τους, κι' αυτοί βλέποντας την άδυναμία τους συζωνήσανε να παραδοθούν, αλλά σαν είδανε μεγάλη φωτιά στη Μύκωνα και νομίσανε πως έρχόντανε οι Πέρσηδες να τους βοηθήσουν, το γυρίσανε και δέ θέλουν ν' άκούσουνε πιά κουβέντα για παράδοση. Η τύχη όμως τόφερε να μήν πάθουν τίποτε, γιατί φοβερή φουρτούνα κατέστρεψε τών όχτρών τους το στόλο, κι' άπ' αυτή την περίσταση ο Μιλτιάδης, που ήταν ο άρχηγός τών Άθηναίων, έπεσε στών πατριωτών του τα όχτρητα. Άλλά δέν έγλύτωσαν και τους ύπόταζαν ύστερα ο Θεμιστοκλής, γιατί στη ναυμαχία της Σαλαμίνας, πολεμήσανε με το Ξέρξη το μέρος.

*

Η Πάρο είχε δυό λογιώνε μάρμαρα, ένα που χρησίμευε στους άρχιτέχτονες, κι' άλλο στους άγαλματοποιούς. Τα μάρμαρα αυτά λεγότανε λυχνίται, άπ' τα λυχνάρια που φωτίζανε τους μαρμαράδες σαν τάβγαζαν και τα βρίσκουνε σήμερα στα ύπόγεια νταμάρια. Με Παριανά μάρμαρα γινήκανε οι Ήξακουστότεροι ναοί τών άρχαίων, ο ναός του Άσκληπιού στην Πάρο, ο ναός του Άπόλλωνα στη Δήλο και τόσοι άλλοι. Παριανός είναι κι' ο μεγάλος Πραξιτέλης. Και σήμερα η Έγγλέζικη εταιρία τών μαρμάρων έκαμε μεγάλα έξοδα για να βγάλη Παριανά μάρμαρα κ' έφκιασε και την άποβάθρα του λιμένα, αλλά δέν ξέρω γιατί σταμάτησε η δουλειά, άφου ξόδεψε

για προπαρασκευαστικές εργασίες περισσότερα άπό ένα εκατομμύριο δραχμές.

Άντίπαρο Όχτώβρης. 1906.

Άπ' την Πάρο με το καικι σέμισή ώρα πετάχτηκα στην Άντίπαρο—την Όλιάρων τών άρχαίων—νησί που χωρίζεται άπ' αυτή με βαθειά θάλασσα. Έχει ένα μονάχα χωριό, μεταλλεία άπό σίδηρο κ' είναι γνωστή στους Ξένους εδώ και πολλούς αιώνες άπ' τη βαθειά σπηλιά της, που έρχονται πολλοί κάθε χρόνο περιηγητάδες και τη βλέπουν.

Η πόρτα της σπηλιάς είναι κοντά στο μεταλλείο, σε βουνό ψηλό 164 μέτρα και ως τέσσερα χιλόμετρα μακριά άπ' το χωριό, κ' έναμισυ άπ' τη θάλασσα. Είναι στην Πάρο επίτηδες όδηγοί για να παίρνουνε τους Ξένους και τους κατεβάζουσε σ' αυτή. Γιατί το κατέβασμά της δέν είναι και τόσο εύκολο. Έχει δρόμο στενό, και σε δυό μεριές τόσο κατηγορικό και επικίνδυνο, που πρέπει κανείς να δεθη για να μήν παραπατήση και πέση στους βαθειούς γκρεμούς που είναι στο δεξιό πλάγι του, αλλά παρακάτω γίνεταί άλαφρότερο το κατέβασμά του. Όλοι οι περιηγητάδες γράφουνε πως η σπηλιά αυτή είναι μια άπ' τις εύρωχρότερες, ώραϊότερες και πλουσιώτερες σε σταλαχτίτες και σταλακτιτίτες σπηλιές του κόσμου. «Έκει μέσα σε βρεθεί κανένας, γράφει ένας περιηγητής, νομίζει πως είναι στη σπηλιά της Θέτιδας, όταν έγίγρταζε τους γάμους του Πηλέα». Και το άξιοπεριεργότερο πράμα σ' αυτή είναι ένας μεγάλος σταλακτιτίτης, που βρίσκεται στη μέση μιανού μεγάλου ύπόγειου δωματίου, που μοιάζει με εκκλησίτσα και τον όνομάζουσε βωμό άπ' τα 1673 που ο Nointel, πρέσβης της Γαλλίας στην Πόλη, έκαμε κει τη μεσουύχτια γιορτή τών Χριστουγέννων κ' έγραψ' άπάνω σ' αυτόνε με την ύπογραφή του.

HIG IPSE CHRISTUS ADEVI
EIUS NATALI DIE MEDIA NOCTE CELEBRATO
MDCCLXXIII.

ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝΟΥ

“Ο ΝΟΥΜΑΣ”

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Για την Ελλάδα Δρ. 10.—Για το Έξωτερικό Φρ. 29. 10.

20 λεπτά το φύλλο λεπτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στα κιάσκια (Σύνταγμα, Όμόνοια, Έθν. Τράπεζα, Ύπ. Οικονομικών, Σταθμός Τροχιάδρου (Άκαδημία), Βουλή, Σταθμός ύπόγειου Σιδηρόδρομου (Όμόνοια), στο καπνοπωλείο Μανωλακίκη (Πλατεία Στουρνάρα), Έξάρχεια, στα βιβλιοπωλεία «Έστία» Γ Κολάρου και Σακέτου (άντικρου στη Βουλή).

Η συντρομή πλερώνεται μπροστά κ' είναι ένός χρόνου πάντα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Μιά νίκη του τύπου μας—Ο μεγάλος προσιάτης της Έθ κ τ ι κ ης και του Άπαρεμέφατου.—Γιαννοπουλισμοί—Άπεργία κ' έπανόσταση.

ΕΝΑΣ βουλευτής κ' άξιωματικός του Ναυτικού, ο Μιαούλης, μπάτισε μέσα στη Βουλή έναν άλλο βουλευτή, το Ραδινό. Ο Ραδινός την άλλη μέρα δήλωσε στις φημερίδες πως κι αν μπατίστηκε δέν καταδέχεται να μονομαχήσει με το Μιαούλη, κι ο Μιαούλης τον κάλεσε ήμέσως σε μονομαχία, στέλλοντάς του για μάστιγες δυό άξιωματικούς, το Ζυμβρακίη και τον Τυπάλο. Οι μάστιγες, επειδή δέν τή καταφέρανε να πιέχουσε πουθενά το Ραδινό, που μπορεί και να κρυβότανε, δημοσιέψανε σ' όλες τις φημερίδες μια όχι και τόσο σεμνή διατριφή και τονε χειροτονούσανε με διατή άτιμο, άναντρο και δέν ξέρουμε τι άλλο άκόμα.

Νά, τα Ιστορικά της περιήμης αυτής υπόθεσης που άναστάτισε άλάκαιρο τον Άθηναϊκό τόπο την περασμένη βδομάδα. Ο τύπος μας αυτή τη φορά πρότει ναν το μοιγήσουσε φέρθηκε τιμια και παλημαρία. Κοιμήθηκε τη διατριφή που δημοσιέψανε οι δυό άξιωματικοί, τους άπόδειξε πόσο άπιστοκρατωτικό κι άνήμπο ήταν το φέρσιμά τους, διαμαρτυρήθηκε, αντιπροσωπεύοντας άλάκαιρη την κοινωνία, για τους τέτοιους ταξιαρισμούς κ' έβαλε, με λόγια λόγια, τα πράματα στη θέση τους.

Η διαγωγή αυτή των Άθηναϊκών τύπων πρότει ναν του λογαριαστεί στο πασαπολύ ήταχο ενεργητικό του, κι άξίζει ναν του είνκηθοίμε τέτοιες τιμημένες νίκες ναν τις κερδίζει συχρότερα.

*

η Κατινούλα για να δη πως γλυτώνει κανείς κι άπό την κόλαση. Άρπαξε άμέσως κι ο Άντρέας την άφορμή για να γλυτώση τώρα κι άφτός.

—«Κατινούλα μου, αν είναι και πάλι να χειρουργηθής, θα χειρουργηθής εδώ, στο Χαμονοκόρφι στο Μπ... έγώ δέ θα σε Ήνακπάζω».

—«Άμέ τα έξοδα δέν τα λογαριάζεις, άφέντη; Άρκετά σάς κόστισα. Φτάνει μας».

—«Την ήσυχία μου θα μου κοστίσης, ά γίνη εκεί κάτω. Ά θές εδώ, και σήμερα του γράφω».

Νά μη θελήση, άφου ήθελε ο άφέντης; τον παρακάλεσε να γράψη. Τον άρπαξε άμέσως το λόγο που του ξέφυγε. Έγραψε ο Άντρέας. Πρόθυμος ο κ. Σεβιλιάς. Του άπάντησε πως την τρίτη, δέκα έννια, είναι λείτερος κ' έρχεται μ' όλα τα χρειάζόμενα σπίτι τους.

Ο Άντρέας άπό τις τέσσερις ως τις δεκαεννιά, σά να ζούσε και να μη ζούσε. Σίγουρος πως θα κολουθήση δυστύχημα. Σίγουρος πως η Κατινούλα δέ θάντζη. Τι περίεργο πράμα στον άθρωπο η πεποίθηση! Πεποίθηση πως με το χειρούργημα θα ποσφραγίση πιά τη γιατρεία της, είχε μέσα της η Κατινούλα. Ο Άντρέας είχε την πεποίθηση, στα σπλάχνα βιζωμένν, πως το χειρούργημα δέ θα πετύ-

χη Κρύφιο προήμνημα και στους δυό, επειδή κ' οι δυό τους είχανε δίκιο. Το χειρούργημα έμελλε να πετύχη για την Κατινούλα· η ταραχή κατακλόνισε στα σύβάθα του τον Άντρέα.

Την τετάρτη, δεκαεννιά, παρουσιάστηκε χαρούμενος ο κ. Σεβιλιάς, γραμμή άπό το Μπ..., με το ιδιοκίνητό του κουβάλησε μαζί του οτι φαντάζεσαι ως και το τραπεζοάνιδο της Κλινικής με τον άσπρο του το μουςαμά. Έφερε κ' ένα γιατρό, την κ. Μπόννη, για το χλωροφόρμημα. Του συγυρίσανε πίστηδες μια σάλα μεγάλη στο ζοχικό τους· ο κ. Μαλαμής φρόντισε για την άντισηψία κι όλα τάντισηψιακά. Ένέργησε πιά κ' η κανονικάδα του Άντρέα, που σε τέτοια περίσταση ζυπνούσε, για τις παραμικρές λεπτομέρειες.

—«Καλέ, τί πράκονχ έχετε, κ. Όλπιέρη μου; του έλεγε ο κ. Σεβιλιάς. Για στοχαστήτε! Το Μάρτη, κατοισρντισμένη και σήμερα χειρουργείται! Συφέρνει, συφέρνει, κ' έννοιχ σας!»

Στο Μπ... ο Άντρέας, ένώ του χειρουργούσανε το παιδί του, πρόπερσι, και φέτος άκόμη, ένώ του Χριστού, της κοιτάζανε τη φούσκα, τραβιότανε και δούλεβε σε μια κάμαρα. Τώρα δέ θελήσε. Θέλησε να παραβρεθη κι άφτός, άπό το φόβο κι άπό τη βεβαί-

τητα πως άμα η Κατινούλα χλωροφορηθής, άμα σφαλοίξη τα ματια της, δέ θα τάνοίξη πιά. Στα μάτια της καρφωμένα και τα δικά του, δυο βόσταξε το χειρούργημα, δέν πρόσεξε ο Άντρέας σε τίποτις άλλο, δέν είδε τάριστούργημα του Σεβιλιά, το λίγο αίμα που έχυσε, την τέχνη του να μαζώνη, να κόφτη άπό δώ, να κόφτη άπό κει, να θανείζετα, καθώς τή ξηγούσε, σαρκούλες άπό τα περιτόπια, για να τις συββάψη, για να της ξαναφτείσκη το διάφραγμα, να της κάμη μια ούρήθρα. Οτι χάλασε η άκανονισιά, το δημιουργούσε με τα χέρια της η έπιστήμη.

—«Βλέπετε, του λέει ο κ. Σεβιλιάς, όταν τη μετακομίσανε στην κάμερή της, βλέπετε τα βλέφαρά της. Σκύψτε κομματάκι, γιατί σας κατάλαθα· μήν άνησυχάτε, το μαθράδι άφτό που γυαλλίζει, θα πη ζωή».

Ζωή! Τόντις. Τάνοίξε τα βλέφαρά της κατόπι άπου μια ώρα κι άνάτειλε ο ήλιος.

Ένοείται πως μ' άφτό δέν ήσυχασε ο Άντρέας. Έπρεπε η Κατινούλα να μείνη άκίνητη κοντά ένα μήνα. Δέν ξέρανε κιάλας αν το ράψιμο θα πιάση. Έρχότανε κάθε μέρα ο κ Μαλαμής. Η άββωστη κάθε μέρα καλήτερα. Παρηγορήθηκε πιά ο κανονι-

ΝΑ και το κομμάτι από τη διαθήκη του «εθνικού ευεργέτη» και «πολέμιου της ρουτίνας» Σεβαστόπουλου που βάλθηκε, πεθαίνοντας, ν'αναστήσει τις εύκτικές 'και τ' απαρέμφυτα.

«Καταλείπω εις τὸ Πανεπιστήμιον 30 χιλ. φράγκα. Ο τόκος τούτου τούτου θὰ χρησιμεύσῃ ὡς βραβεῖον διαγωνίσματος ἀπαξ τοῦ ἔτους τελομένου ἀποκλειστικῶς μεταξὺ τῶν μαθητῶν πάσης κοινωνικῆς τάξεως. Τὸ διαγώνισμα τούτο σκοπὸν ἔχει τὴν μόρφωσιν τῆς σημερινῆς ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ τὴν κατὰ τὸ ἔρικτον προσέγγισιν πρὸς τὸ ὠραῖον ὕφος τῶν ἀρχαίων λαμπρῶν συγγραφέων μας, διὰ τὸ σύντομον καὶ εὐκρινές, διὰ τῆς χρήσεως ἀπαρεμφάτων, εὐκτικῆς ἐγκλίσεως καὶ τοῦ μέλλοντος χρόνου».

Ὁ «πολέμιος» τῆς ρουτίνας ἔχεσε τοὺς ὑπερσυντελιούτους. Σὰ νὰ λέμε, τοὺς ἀποκλήρωσε. Γιατί αὐτὸ τὸ ἄδικο;

ΚΑΙΝΟΥΡΙΟ βιβλίο τοῦ Περικλῆ Γιαννόπουλου βγαίνει σὲ λίγες μέρες, «Ἐκκλησίαι πρὸς τὸ Πανελλήνιον κοινόν», καθὼς τὸ λέει, βιβλίο πολυμικρότατο κ' ἐπαναστατικότατο καὶ στὴ γλώσσα καὶ στὴς ἰδέες. Μπορεῖ νὰ μᾶς βρίζει καὶ στὸ καινούριο βιβλίο τοῦ Γιαννόπουλου, καθὼς μᾶς ἔβριζε καὶ στὸ πρῶτο, μ' αὐτὸ δὲ μᾶς μπερδεύει, ἀφοῦ εἶδαμε τὰ δύο πρῶτα τυπογραφικὰ φύλλα, νὰ μολογήσουμε πὺς τὸ βιβλίο τοῦ ἔχει πολλὰ καὶ πικρότατα ἀλήθειες.

Σ' ἓνα μέρος δίνει τὸν ἀκόλουθο ὄρισμό: «Ἡ μόνη διαφορὰ πού ὑπάρχει μεταξὺ Τούρκου καὶ Καλόγαρου, εἶναι μόνον ὅτι ὁ ἓνας φορεῖ μαῦρο καὶ ὁ ἄλλος κόκκινο φέσι». Κι ἄλλου πάλι, βουρδουλίζοντας ἀλόγητα τὴν ψευτιά μας, φωνάζει:

«ΕΛΛΗΝΑΒΕΣ Μπακαλευμένοι παντοῦ τῆς Γῆς, ἂν ἂδεν ξαναβρεθεῖτε γλῆγορα σὲ ἀνάλογον ὑψηλὴν μετὰ τὴν Βυζαντινὴ Θεία: ΕΙΣΘΕ ΧΑΜΕΝΟΙ.

Ἄδεν εἶνε στὸ χέρι Σας νὰ ἐκλέξετε τίποτα. Ἡ θὰ εἰσαθε εἰς τὴν πρώτην Γραμμὴν τοῦ Πολιτισμοῦ, μεταξὺ τῶν «Πρώτων Πρωταγωνιστῶν ἢ στὸν ΠΑΤΟ τῆς Οἰκομεινῆς κ' ὁ κάθε Βούλγαρος θὰ καθύλακίσει τὸν «Ἕλληνα» γιὰ νὰ κάμῃ τὸ ὄραμα τοῦ, σὰ γυδουράκι γιὰ περίπατο.

Μὴ μουχρίζετε. Διὰ νὰ Σωθεῖτε πρέπει νὰ ταπεινωθεῖτε μόνο: Σας, νὰ ἀπογυμνωθεῖτε μόνοι Σας ἀπὸ ὅλες τὰς Ψευτιὰς καὶ τὰ Φοῦμαρα καὶ νὰ ἰδεῖτε ἀληθινὰ καὶ «κατάβαθα τὰ τρισελευνά Σας ΧΑΛΙΑ καὶ τὴν ΚΑΤΑΝΤΙΑ τῆς Φυλῆς.

«Ἀπὸ τῆς ἰσώσεως τῆς Ἠθέως, Μοιρολογᾶτε Ἐθνικῶς καὶ κάνετε τὴν δουλίτση Σας περίφημα Ἀτομικῶς. Ἄπὸ δὲ τῆς Ἐλευθερώσεως τῆς Ἑλλαδοῦλας, ἐφορτώσατε τὰ πάντα στὸ Χάρτινο αὐτὸ Κοκοράκι καὶ πάλι κάνετε τὴν δουλίτση Σας. Διὰ τὴν ἄληθειαν: καὶ πάλι καὶ μόνο ΜΠΑΚΑΛΕΥΕΣΘΕ.

«Μισήσετε, μισήσετε (φωνάζει σ' ἄλλῃ σελίδα) τοὺς ἀνθρώπους πού θὰ βελάσουν νὰ σὺς ἀνοίξουν τὰ μάτια, ἀλλὰ γίνετε σεις ΑΝΘΡΩΠΟΙ».

Τὸ βιβλίο τοῦ Γιαννόπουλου ἔχει ἀρκετὰ πράγματα μέσα

γιὰ νὰ θυμώσουν οἱ Ρωμιοί. Μὰ οἱ Ρωμιοί δὲ θυμῶνουν. Κι αὐτὸ εἶναι τὸ ἀπελπιστικώτερον.

ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ θὰ γίνῃ σιδηρόδρομος στὴ Σπάρτη, πού δὲ θὰ γινότανε ποτὲ ἂν οἱ Σπαρτιάτες δὲ σηκωνόντουσαν ὅλοι στὸ ποδάρι καὶ δὲ δηλώνανε ρητὰ: Ἡ σιδηρόδρομος ἢ ἐπαναστάση—καὶ θὰ γίνῃ, φαινεται, δικαστικὸ μέγαρο τῆς προκοπῆς στὴν Ἀθήνα, πού δὲ θὰ γινότανε ποτὲ ἂν οἱ δικηγόροι δὲν ἀπεργούσανε.

Ἐκεῖ, βλέπετε, φτάσανε πιά τὰ πράγματα. Γιὰ ἔτι μᾶς χρειάζεται, δύο μέσα ἔχουμε: τὴν Ἀπεργίαν καὶ τὴν Ἐπαναστάση. Ἐμεῖς δὲ φταιμέ γι' αὐτό: οἱ ἀρμόδιοι μὲ τὴν ἀδιαφορίαν τους μᾶς τὰ διδάξανε καὶ ἄς τὰ χαμαρῶνουν τώρα.

ΣΥΧΡΟΝΑ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΟΥ ΜΙΣΤΡΙΩΤΗ

Μὲ γλώσσα κλασικώτατη μᾶς εἶπες πάλαι τῶρα πὺς σέρνουμε προγονικὰ τῆς λεβεντιάς τὴν ράτσα. Ὅμως τὴ γλώσσῃ θάλλαξες αὐτὴ τὴν ἴδιαν ὥρα, ἢ λίγο στοχαζόσουνα τὴν ἐδικὴ σου φάτσα.

ΤΟΥ ΧΑΤΖΙΔΑΚΗ

Τὴ σόλοικη ὑποταχτικὴ πού σοῦδρηκεν ὁ Πάλλης στὸ ράφι τοῦ γραφείου σου τουρπὶ νὰ τῆς βάλῃς, καὶ σὰ συγγράμεις, ὅ σοφὴ, τὰ γλωσσικά σου ψέματα ρίχνῃς τῆς λίγα βλέμματτα.

ΤΟΥ ΓΑΡΔΙΚΑ

Τὸ ἄστρο σου τὸ τρομερὸ γιὰ τοῦ Φωκῆ τὸ γράμμα, κατάφερε καὶ φανερὰ νὰ δείξῃ ἓνα πρᾶμα, Στὰ τόσα ξεκαθιστικά στὰ νόστιμα τὰ τόσα πὺς εἶς χυδαῖο στὴν ψυχῇ, ἀπ' ὅσο αὐτὸν στὴ γλώσσα.

ΤΟΥ ΦΑΡΑΝΤΑΤΟΥ

Ἐπὶ κατακεραυνώσεως τοὺς δημοτικιστάδες λέγοντας λόγια φοβερὰ πρὸς τὴς Ἀρκαδικαῖδες. Καὶ τόσο σὲ πιστέψανε πού πήραν τὴ βλακείαν σου καὶ σοῦ τὴν κλασεικέψανε.

P. Γκ.

ΒΟΑΤΑΓΡΟΥ

Ο ΜΙΚΡΟΜΕΓΑΣ

Φιλοσοφικὴ ἱστορία

ΚΕΦ. Α'.

Ταξίδι ἐνὸς κατοίκου τοῦ κόσμου τοῦ Σειρίου στὸν πλανήτη Κρόνον.

Σ' ἓναν ἀπὸ τοὺς πλανῆτες πού γυρίζουν γύρω στὸ Σειρίον εἶτανε ἓνας νέος πολὺ καθὼς πρέπει, πού εἶχε τὴν τιμὴ νὰ τὸν γνωρίσω τελευταῖα, πού ἐπε-

σκέφτηκε τὴ μερμηγκοφωλιά μας. Τὸνομά του εἶτανε Μικρομέγας, ὄνομα πού ταιριάζει πολὺ σὲ ὄλους τοὺς μεγάλους. Τὸ ἀνάστημά του ὀχτῶ λεῦγες, ἐνωθὼ δηλαδή εἰκοσιτέσσερες χιλιάδες γεωμετρικὰ βήματα ἀπὸ πέντε ποδάρια τὸ καθένα.

Μερικοὶ μαθηματικοί, ἄνθρωποι πάντα χρήσιμοι στὸ κοινόν, θὰ πάρουν ἀμέσως τὴν πέννα καὶ θὰ βροῦν ὅτι, ἀφοῦ ὁ κύριος Μικρομέγας, κάτοικος τῆς χώρας τοῦ Σειρίου, εἶτανε ἀπ' τὸ κεφάλι ὡς τὰ ποδάρια εἰκοσιτέσσερες χιλιάδες βήματα, πού κάνουν ἑκατὸν εἰκοσι χιλιάδες βασιλικά ποδάρια, καὶ ἀφοῦ ἐμεῖς οἱ πολῖτες τῆς Γῆς εἴμαστε μόνον πέντε ποδάρια καὶ ἡ σφαῖρα μας ἔχει ἐνὶ χιλιάδες λεῦγες περιφέρεια, θὰ βροῦνε λοιπόν, ὅτι πρέπει χωρὶς ἄλλο ἢ σφαῖρα πού τὸν ἐγέννησε νὰ ἔχη σωστὰ εἰκοσιένα ἑκατομύρια ἐξακόσες χιλιάδες φορές, μεγαλῆτερη περιφέρεια ἀπὸ τὴ μικρὴ μας Γῆ. Πρᾶμα πολὺ ἀπλό καὶ πολὺ συνειδημένο στὴ φύση. Τὰ κράτη μερικῶν κυριάρχων τῆς Γερμανίας ἢ τῆς Ἰταλίας, πού μπορεῖ κανεὶς σὲ μισὴ ὥρα νὰ κάμῃ τὸ γύρο τους, ἄμα τὰ συγκρίνουμε μὲ τὴν αὐτοκρατορία τῆς Τσερκίας, τῆς Ρωσίας ἢ τῆς Κίνας, μᾶς δίνουν μίαν ἀδύνατη εἰκόνα τῶν μεγάλων διαφορῶν πού βρίσκουμε στὰ πρᾶματα τῆς φύσης.

Καὶ ἀφοῦ τὸ ἀνάστημα τῆς Ἐξοχότητάς του εἶναι ὅπως εἶπα, ὅλοι οἱ γλύφτες καὶ οἱ ζωγράφοι μας θὰ παραδεχτοῦν, ὅτι ἡ μέση του πρέπει νὰ ἔχη γύρω πενήντα χιλιάδες βασιλικά ποδάρια: εἶναι μὲ καλὴ ἀναλογία.

Ὅσο γιὰ τὸ μυαλό του, εἶναι ἓνα ἀπ' τὰ πῖο καλλιεργημένα πού ἔχουμε. Εἶρει πολλὰ πρᾶματα, μερικὰ τάχει: εὔρει μόνος του. Δὲν εἶτανε ἀκόμη διακόσιων πενήντα χρόνων, σπουδαζέ, ὅπως εἶναι ἡ συνήθεια, στὸ Λύκειο τῶν Γεζουϊτῶν τοῦ πλανήτη του, ὅταν γύρε μὲ τὸ μυαλό του περισσότερα ἀπὸ πενήντα θεωρήματα τοῦ Ἐυκλείδη. Δεκαοχτῶ περισσότερα ἀπὸ τὸ Βλάσιο Πασκάλ, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ γύρε τριανταδύο παίζοντας, καθὼς λέει ὁ ἀδερφὸς του, ἔγινε ὕστερα μέτριος μαθηματικὸς καὶ πῖο μέτριος μεταφυσικός. Ἀπάνω στὴ τετρακόσια πενήντα του χρόνια, καθὼς τέλιωνε τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, ἀνάταμε κάτι μικρὰ ἔντυμα πού δὲν ἔχουν ἑκατὸ ποδάρια διάμετρο καὶ πού δὲν εἶναι ὀρατὰ μὲ τὰ κοινὰ μικροσκοπία. Ἀπ' αὐτὴν τὴ μελέτη ἔκαμε ἓνα βιβλίο πολὺ περίεργο, ἀλλὰ τὸ βιβλίο αὐτὸ τοῦ ἐβγαλε δουλιές. Ὁ μουφτῆς τοῦ τόπου του, φοβερὸς μικρολόγος καὶ τέλειος ἀγρῆμματος, γύρε μέσα ἰδέες ὑπο-

κὸς ὁ ἄνθρωπος μὲ μιὰ σκέψη παράξενη: τὸ περσομένο καλοκαίρι φύγανε ἀπὸ τὸ Χαμονοκόρφι τὴς εἰκοσι τοῦ Σταδίου, ξαιτίας τοῦ Πιχόλου κ' εἶτανε ἀταξία: τὸ μετάνοισε τότες ὁ Ἀντρέας κ' ἔλεγε πὺς νὰ μὴ φέβγανε, θὰ παίρνανε τὰ πράματα τὸν ἴσιο τὸ δρόμο. Νὰ πού φέτο χειρουργήθηκε τὴς δέκα ἐνιαῖοι: πὺς ἀδύνατο νὰ φύγουνε πᾶρῶρα, κ' ἔτσι μπαίνανε λιχ σὲ τάξ η.

Φτάσανε στὸ Παρίσι: κεριακὴ, τὴς εἰκοσι μιά τοῦ Ἀπριλίου. Τοῦ φάνηκε ἀλήθεια σὰ νὰ μὴ μὴνίσει πιά στὴν εὐεργεσία, στὸ πηχτό του τὸ λιμάνι, πού στὸ Μπ... τόσες φορές τὸ θεωροῦσε ἀπὸ μακριάθε, γιὰ τὴν ἑλπίδα ὅτι ποθοῦσε καὶ τί ταξίδι: τὸ πηχτό εἶχε ἢ ἐλπίδα του τὰ νερὰ, ὅταν τὰ βρωτοῦσε, ὅταν τὰ περκαλοῦσε κ' ἐπειτα γύριζε στὴς Κατινούλας; Κοίταζε κοίταζε τὰ νερὰ τὰ ζέστρωτα, γιὰ νὰ τοῦ ποῦνε τί θάπογινη καὶ νὰ τοὺς πῇ πὺς νὰ τὸν ταξιδιέψουνε ὅσο θέλουνε ἀλάργα, ὅσο ἢ μύρια του τὸ θέλει, ἀρκεῖ νὰ τονε φέρουνε πίσω στὸ ἐργαστήρι του μὲζι μὲ τὴν Κατινούλα. Καὶ στὸ τέλος τοὺς φέρανε πίσω καὶ τοὺς δύο. Δὲν ἤξερε ὁ Ἀντρέας πὺς τὸ ἀπόλησε νὰ βγῇ σὲ μεγαλύτερο ταξίδι. Τουλάχιστο χάρηκε τὸ λιμανάκι του ὅλο τὸ χειμῶνα ἴσα μὲ τὸν Ἀπρίλη. Ὅπως τὸ λαχταροῦσε

τότες, τὰπόλαψε τὸ ἐσπύχημα τὸ γλυκὸ νὰ τὴν ἔχη σιμά του ἡματα πάντα, πού λέει καὶ ὁ ποιητής. Τὸ ἀπόγεμα, ταχτικά, ἔπρεπε ἡ Κατινούλα νὰ κατεβῇ στὸ ἐργαστήρι του νὰ καθῆσθαι ἀπὸ τὴς δύο στίς τέσσερες, σὰ δὲν εἶχε μάθημα ὄζω, ἀπὸ τὴς τέσσερες ἡμισὴ στίς ἔξη, σὰν εἶχε, κάποτε καὶ τὸ πρῶτο, πρὶν ἀπὸ τὸ πρόγεμα, ὅταν κρύωνε ὁ καιρὸς πρὸς τὸ σουρούπωμα. Συγύριζε, σκουπίζε τάγαπημένα τῆς τὰ γραφεῖα, μὰ τὸ περισσότερο ἔβραβε ἢ μπάλλωνε σὲ μιὰ καρεγιλίτσα. Συνοχούχαινε, ὥρα νὰ περᾶσῃ, χωρὶς νὰ τῆς μιλήσῃ, χωρὶς κἄνε νὰ γυρίσῃ ὁ Ἀντρέας νὰ τὴ δῇ. Μόνον ἡ παρουσία τῆς τοῦ φαινότανε σὰ χᾶδι, σὰ βοήθεια. Ὁ Ἀντρέας βλῆθηκε μὲ τὰ σωστά του νὰ τελειώσῃ τὸ βιβλίο πού τὸ εἶχε ἀρχινημέσει ἐδῶ καὶ δύο χρόνια, τὴν ψυχολογικὴν αὐτὴ τὴ μελέτη ἀπάνω στὸ λατρεμένο του τὸ Σοφοκλή. Τὸ κουβαλοῦσε ὁ κακόμοιρος ἀπὸ τὸ Παρίσι στὸ Μπ..., ἀπὸ τὸ Μπ... στὸ Παρίσι, ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖο σπιτι, ἀπὸ τὴν Κλινικὴν στὸ ζοχικό του. Δὲν πῆγε χαμένος ὁ κόπος, δὲ χάσομῆρθε ὁ σοφὸς ὁ ἄνθρωπος, καθὼς θὰ τὸ νόμιζε ἴσως κανένας. Σοφὸς ἄνθρωπος, τοῦ ἀξίζε τὸνομα. Πρὶν ἀφῶσθησῃ ὅμως ἡ Κατινούλα, ὁ Ἀντρέας τόντις ἄλλο δὲν εἶτανε πᾶρᾶ σοφός: τώρα, μὲ τὴν ἀφῶσθησῃ, ἔγινε ἄνθρωπος καὶ μπο

ροῦσε νὰ καταλάβῃ τὸν ἄνθρωπο, νὰ καταλάβῃ τὸ Σοφοκλή. Ἐνοιώσε κατάβαθα τὴν ἀθροποσύνην τοῦ ποιητῆ του: μὲ τὴν κανονικὴν, μὲ τὴν ἀπτηρῆ τὴ μέθοδόν του, μελετοῦσε τὸ κείμενον λέξη γιὰ λέξη: μὰ ἡ λέξη τοῦ ξάνοιγε, τοῦ φώτιζε τὴν ψυχῇ, καὶ τὸ φῶς τοῦ ἐρχότανε ἀπὸ ἓνα πλάσμα ταπεινόν, ἀπὸ μίαν ἀβῶσθη δούλα, τοῦ ἐρχότανε ἀπὸ τὴν Κατινούλα τὸ φῶς.

Ὁ Ἀντρέας σὰ νὰ εἶχε βιάσῃ νὰ περατώσῃ τὸ ἔργο του. Δούλεθε ὄλοένα κ' ἐνῶ δούλεθε, μὲ τὴν Κατινούλα στὸ ἐργαστήρι, τοῦ κάκου, ἔτρεμε ἡ καρδιά του, ἡσυχία δὲν τοῦ ἔφινε ἡ ἀγάπη - καὶ ὁ λογισμός. Ὁ λογισμός πού τὸν ἔκανε ἄνω κάτω. Πὺς, πὺς νὰ τὴν ἀγαπᾷ; Ἡ ζωὴ του ὅλη στάθηκε ἡ ἀγάπη τῆς Ὀλίας. Πὺς νὰ γυρέθῃ ἀγάπη καινούρια; Τὴ θᾶλεγε ἡ Ὀλία; Τὴ θᾶλεγε κ' ἡ Κατινούλα; Ἐκεῖνο τὸ χειμῶνα ἔτυχε καὶ κάτι πού τοῦ σούβλισε ἀκόμη πῖο βαρὶκ τὴ συνείδησίν του. Μιὰ κεριακὴ, τὴς εἰκοσι ἑπτὰ τοῦ Γενάρη, τὰπόγεμα, ἤρθε νὰ τοῦ μιλήσουνε μερικὴ μαθητάδες, ἤρθε καὶ βίβλιτες: ἀργήσανε δὲν μπόρεσε ἡ Κατινούλα νὰ κατεβῇ στὸ ἐργαστήρι τὴν ὥρα πού συνήθειζε. Τὴν ἔφερε στίς ἔξη, ἀφοῦ ἔφυγε ὁ κόσμος. Κ' εἶμινε ὡς τὴς ἑπτὰμισῃ. Τὴν ἀβριανὴν, ἔβηξε, συνάχωσε. Ποιὸς τῶφται-

πτες, παράτολμες, ιδέες που χτυπούσαν άσκημα στ' αὐτί, που μύριζαν αίρεση, και τὸ καταδίωξε δυνατά. Τὸ ζήτημα εἴτανε ἀν' ἡ μορφή τῶν ψυλλῶν τοῦ Σειρίου συγγένευσ με τὴ μορφή τῶν σαλιάγκων. Ὁ Μικρομέγας ἀπολογήθηκε ἔξυπνα, οἱ γυναῖκες πήραν τὸ μέρος του. Ἡ δίκη βάσταξε ἑκατὸν εἰκοσι χρόνια. Στὸ τέλος ὁ μουφτής κατώθωσε νὰ καταδικαστῆ τὸ βιβλίον ἀπὸ νομικοὺς συμβούλους που δὲν τὸ εἶχαν διαβάσει, και ὁ συγγραφέας διατάχτηκε ὀχτακόσια χρόνια νὰ μὴν παρουσιαστῆ στὴν αὐλή.

Δὲν τοῦ κόστισε και τόσο ν' ἀποκλειστῆ ἀπὸ μιὰν αὐλή που δὲν εἴτανε ἄλλο παρὰ ραδιουργίες και μικρότητες. Ἐκαμε ἕνα τραγοῦδι πολὺ νόστιμο ἑκνυτίον τοῦ μουφτή, μὰ ἐκεῖνος δὲν πολυσκοτίστηκε. Ὑστερα ἄρχισε νὰ ταξιδεύη ἀπὸ πλανήτη πὲ πλανήτη γιὰ νὰ συμπληρώσῃ τὴ μέρφωσή του. Ἐκεῖνοι που ταξιδεύουν με τὴ μερλίνα ἢ με τὸ ταχυδρομεῖο θὰ ἀπορήσουνε χωρὶς ἄλλο με τὸ εἶδος τῶν ἀμαζιῶν που μεταχειρίζονται ἐκεῖ πάνω. Γιατί ἐμεῖς ἐδῶ, στὸ λασιπνίον ὀβολάκι που καθόμαστε, δὲν πάει ὁ νοῦς μας πέρα ἀπ' τὰ συνήθια μας. Ὁ ταξιδευτής μας ἰγνώριζε θαυμάσια τοὺς νόμους τῆς παγκόσμιας ἔλξης και κάθε δύναμη ἐλαστικὴ ἢ ὀστικὴ, και τίς μεταχειρίζονταν τόσο κατάλληλα ὥστε, κάποτε με τὴν ἀχτίνα κανενὸς ἡλίου, κάποτε με τὴν εὐκαιρία ἐνὸς κομήτη, πήγαινε ἀπὸ σφαῖρα πὲ σφαῖρα, οἰκογενειακῶς, ὅπως τὸ ποῦλι πετᾷ ἀπὸ κλαδί πὲ κλαδί. Δὲ λίγο καιρὸν εἶχε διατρέξει τὸ γαλαξία. Εἶμαι ἀνγκασιμένος νὰ ἠμολογήσω, ὅτι ἀνέμεσα ἀπ' τὰ ἄστρα τοῦ γαλαξία δὲν εἶδε ἐκεῖνο τὸν ὀραῖο οὐρανὸ, τὸ ζμπύσαιο, που ὁ διάσημος ἀρχιμαντρίτης Derham βεβαιώνει πὸς τὸν εἶδε με τὸ κιάλι του. Δὲ θέλω νὰ πῶ πὸς ὁ κ. Derham δὲν εἶδε καλά, ὁ Θεὸς νὰ με φυλάξῃ, μὰ ὁ Μικρομέγας εἴτανε ἐπὶ τόπου παρατηρητής, και δὲ θέλω νὰ χιλῶ κανενὸς τὸ χατῆρι.

Ἀφοῦ ἔφερε γύρα τέλος πάντων ὁ Μικρομέγας, ἔφτασε στὴ σφαῖρα τοῦ Κρόνου. Ὅσο κι' ἂν εἴτανε συνηθισμένος νὰ βλέπῃ καινούργια πράματα, στὴν ἀρχή, βλέποντας τὴ μικρότητα τῆς σφαῖρας και τῶν κατοίκων τῆς, δὲν μπόρεσε νὰ κρατήσῃ ἕνα χαμόγελο, τὸ χαμόγελο τῆς ὑπεροχῆς που ξεφύγει κάποτε κι' ἀπ' τοὺς πῆ σοβαροὺς ἀνθρώπους. Γιατί ἐπὶ τελους ὁ Κρόνος δὲν εἶναι παρὰ ἐνιαυδίσια φορὲς μεγαλύτερος ἀπ' τὴ Γῆ, και οἱ πολῖτες ἐκεῖνης τῆς χώρας εἶναι κάτι νάνοι με μὴν χίλιες ὀργιές ἀνάστημα. Στὴν ἀρχή γελοῦμε μ' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώ-

πους, ἀπάνου κάτω ὅπως ἕνας Ἴταλὸς μουσικὸς περιγελά τὸ μουσικὸ τοῦ Λούλλη, ὅταν ἔρθῃ στὴ Γαλλία. Ἐπειδὴ ὅμως εἶχε ὀσωτὸ μυαλό, γλήγορα κατάλαβε, ὅτι ἕνα πλάσμα με διάνοιχ μπορεῖ πολὺ καλά νὰ μὴν εἶναι και τόσο ἀξιογέλαστο ἐπειδὴ ἔχει μόνο ἕξη χιλιάδες ποδάρια ἀνάστημα. Οἱ Κρονωῖτες στὴν ἀρχή τρόμαξαν, ὕστερα ἐξοικειώθηκαν μαζί του. Ἐγινε στενὸς φίλος με τὸν γραμματέα τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Κρόνου. Εἴτανε ἕνας ἀνθρώπος πολὺ ἔξυπνος που, ἀλήθεια, δὲν εἶχε ἐφευρεῖ τίποτα, που εἶχε ὅμως τὴν ἱκανότητα νὰ ἐκθέτῃ πολὺ ὀμορφα τῶν ἄλλων τίς ἐφευρέσεις. Ἐκαμε ἀκόμα και μικροὺς στίχους, ἀρκετὰ καλὰ, καθὼς και μεγάλους ὑπολογισμοὺς. Για τὴν εὐχρηστικότητα τῶν ἀναγνωστῶν μου, θὰ ἀναφέρω ἐδῶ μιὰ περιέργη συνομιλία που εἶχε μιὰ μέρα ὁ Μικρομέγας με τὸ γραμματέα.

(ἀκολουθεῖ)

ΕΛΙΣΑΙΟΣ ΓΙΑΝΙΔΗΣ

ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Στὸν Πάλλη

ΔΙΑΒΑΤΗΣ

Πύργε μου δεντροστόλιστε κι' ἀπὸ καιρὸ χτισμένε, [ἀκουσέ μου καμμένε.

Ἐχω καιρὸ που περπατῶ γιὰ ν' ἀρθῶ ἐδωπέρα.

Μιὰ χάρη μόνο σὲ ζητῶ . . . γιὰ τὸν τρανὸ πατέρα.

Τοῦ βασιλιά πὲ ὄ' ἔχασε μουλὲς που' ναι τὸ μνήμα,

[ἀνθια νὰ ρίξω χῦμα ;

Τοῦ ἔθρου προσκυνήματα κάτω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα,

ἀπ' τὸν καινούργιο βασιλιά κι' ἀπ' τὴ Θεῖ Παλάδα.

Ἀητὲς οἱ δάφνες που κρατῶ με τοῦτες τίς κορδέλες

[εἶναι ἀπὸ τίς κοπέλες.

Ἡ ὀσπρη εἶναι τῆς στεριάς, τῆς θάλασσας γαλαξία.

Κι' ἀητὴ με λίγο κόκκινο σκλαβιάς ἀπομεινάρια.

Δεῖξε μου, πύργε, δεῖξε μου τὸν τάφο τὸ μεγάλο

[και μὴ μου δείχνεις ἄλλο.

Νὰ γονατίσω ἐκεῖ μπροστά, τὰ δάκρια νὰ σκορπίσω

σὲ κείνο τὸ ἀγιόχωμα . . . ἴσως και τ' ἀναστήσω.

ΠΥΡΓΟΣ

Τραβήξε τὸν ἀνήφορο. Θὰ βρεῖς κάτι πλατάνοι,

[κι' ἀντίκρυ . . . ἕνα χάνι.

Ἡ πόρτα του εἶναι μικρὴ, ὁ τόπος του μεγάλος.

Ἐμπα ἐκεῖ μέσα, δὲ θὰ βρεῖς τὸ μνήμα νάχει κάλλος.

Πόσο μεγάλο τ' ὄνομα και κοσμοξασκουμένο !

[Κι' ὅμως . . . κεί' ναι θαμένο . . .

Ἄμα ρωτήσεις θὰ τὸ βρεῖς ἐθῆς. . . ὅθ' οὐ τὸ ποῦνε.

Θὰ διεῖς λιθάρια τέσσερα . . . τὸν τάφο μαρτυροῦνε.

γε ; ἴσως ὁ Ἀντρέας που δὲν τὴν ἄφρασε, που τὴν θέλησε και καλὰ στὸ ἐργαστήρι του. ἴσως τὸ λοιπὸ ἢ ἀγάπη του νὰ μὴν ἔζηζε, νὰ μὴν τῆς προξενούσε παρὰ δυστυχίες και κακά. Ὁ Ἀντρέας στὸ κάθετις ἔβλεπε κανένα φταῖζιμο δικό του.

Ὁ Ἀντρέας πρόσμενε. Δὲν τὸ ξεμυστερέφτηκε οὔτε στὴν Κατινούλα. Πρόσμενε ὅμως τὸν Ἀπρίλη, γιὰ νὰ πάῃ στὴ Βενετία. Νὰ καθήσῃ δυὸ μέρες. Νὰ δῆ. Νὰ θυμηθῆ. Νὰ ξαναζήσῃ τὰ χρόνια τὰ περασμένα, τὰ παλιά. Νὰ ρωτήσῃ τὴν Ὀλια. Γιατί νὰ μὴν πάῃ ; Ὁ βήγας πολὺ δὲ βάσταξε. Ἡ Κατινούλα καλὰ, μόνο που μ' ὄλα τὰ ραψίματα τοῦ κ. Σεβιλιά, κάποτες ἢ ἀκράτεια ξαναρχίσε κ' ἔπειτα σταματοῦσε. Δὲν εἴτανε και νάπορτσης. Τέτοιο πάθημα δὲ διορθώνεται μ' ἕνα χειρουργημα, ἔτσι. Κάτι τοῦ εἶχε πει κι' ὁ κ. Σεβιλιάς, τίς δέκα ἐνιαῖα τοῦ Σταθροῦ, που τὸ ἴδιο σήμαινε. Κάποτες ἀναγκάζονται, λείει, νὰ χειρουργήσουνε και δέφτερη φορὰ. Δὲν ἤθελε νὰ τὸ βάλῃ ὁ Ἀντρέας με τὸ νοῦ του. Ποιὸς ξέρει τί συλλογίστηκε ; Πὸς ἢ μοῖρα του ἴσως δὲν τόγραψε νὰ γειάνῃ ὀλοτέλα ἢ Κατινούλα, ὅσο εἶναι μαζί τῆς ὁ ἴδιος. Μπορεῖ κιόλας νάπορτσεις τὸ ταξίδι μιὰ και ὀσάνει, γιὰ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ βάρσανα, που θὰ τόνωιθα μέσα του πὸς δὲ θάθρισκε τὴ δύ-

νημη νάντιζῃ σ' ἀφτά. Ὁ ἄβῆστος, ὁ ἀνήμπορος συχνά, δίχως νὰ τὸ καταλάβῃ κατανατᾷ ἐγώιστής και φοβάται. Ἡσῶσσε τουλάχιστο με τίς ἔξη τοῦ Μάρτη, ἄμα ζῶγασε ἢ μέρα, γιατί ἀπὸ κάποια πρόληψη, πρόληψη, που νὰ πῆς, ἀθρώπου κανονικῶ, ἔτρεμε μήπως κ' ἀκολούθουνε πάλε ὄσα και πέρσι ἐκεῖνη τὴν ἐποχή. Δὲν ἀκολούθησε τίποτα. Πῆρε θάρρος. Δὲν ἔπαρξε λόγος νὰ μὴν ἀφήσῃ τὴν Κατινούλα γιὰ μιὰ βδομάδα, με τὴ Μοῖριττα και με τὴν Ἄννα. Ἡ Κατινούλα μάλιστα, σὺν ἔμαθε τὸ σκοπὸ του, τὸ χάρηκε που ὁ Ἀντρέας πηγαίνει στὴν πατρίδα τῆς Κυρίας.

Ὁ Ἀντρέας ἔφυγε χαρούμενος τὴν κ' ἀφτός. Ἐσκίνησε ἀπὸ τὸ Παρίσι, δεφτέρα βράδι, τέσσερεις τοῦ Ἀπρίλη. Τὴν τρίτη, πέντε, ὅπου νάλλαξῃ τραῖνο, ἀναγκάστηκε νὰ προσμένη μιὰ ὄρα στὴ Βερόνα. Μεσάνυχτα. Τὸ φεγγάρι γεμάτο, θεόλαμπρο. Μπήκε στὴν πολιτεία μέσα, ἐρημῆ τὰ σπίτια κλεισμένα κ' ὁ δρόμος σὺν κομμένος ἀπὸ τετράγωνους ἴσκιους, μεριά μεριά, κ' ἀπὸ τετράγωνα κομμάτια χρυσάφι με τίς δῶθε κειθε περεχυμένες ἀχτίδες τοῦ φεγγαροῦ. Τοῦ βλάστησε ἢ πεποίθησε στὰ σπλάχνα πὸς μιὰ εἶναι ἢ ἀγάπη, ἕνας ὁ Ῥομέος και μιὰ ἢ Ζουλιέττα. Γύρισε στὸ σταθμὸ μαγεμένος.

ΔΙΑΒΑΤΗΣ

Ἐδῶ θὲ νὰ 'ναι ὁ τόπος του . . . Νὰ κ' οἱ πλατάνοι.

[ἢ βρούση, κι' ἀητὸ . . . τὸ κελαρίσι.

Ἀητὴ τὴν πόρτα που' θωρῶ, ἀητὸ θὰ 'ναι τὸ χάνι.

Και τοῦτο τὸ τετράγωνο θὲ νὰ 'ναι τὸ στεφάνι.

Ὁ τάφος που εἶναι τοῦ βασιλιά ; Ἀητός. ὅθ' ναι κεί . .

[πέρα . . . ὅπου ἔχει ἔτον πατέρα.

Τάφε μου ! τάφε ! σὲ ρωτῶ τοῦ βασιλιά μητέρα,

Ἐδῶ 'ναι τὸς ὁ βασιλιάς ;

Ἄνεθν στὸν αἰθέρα.

Ἐδῶ τ' ἀηίνω . . . διές τα . . . νὰ . . . και τοῦτο τὸ λαγῆνη

τὰ δάκρια γιὰ νὰ χύνει.

Ἐνας λαὸς τὰ μάζωξε . . . τὰ στέλνει ἐδωπέρα

γιὰ τὸν τρανὸ τὸ βασιλιά και στείλ' τα στὸν αἰθέρα.

Θ. Κ.

ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ὁ «Τύπος» τοῦ Βόλου ἀρχίγησε ἀπὸ τὸν ἀριθ. 2202 νὰ ἐνατυπώνει τὸ «Μακροπάλιν» τοῦ Ἐπιτεμένου.

— Νὰ δεῖτε κάτι περιέργη καινούργια τάλαντα που ἀνακαλύφθη οἱ «Καιροὶ» τῆς Τρίτης ! «Ἡ δεσποινὴς Κοτοπούλη (γράφουσε) ἢ μὰς παρουσιάσῃ τὸ τάλαντον τῆς περιβεβλημένης τουλίτας 4 χιλιάδας δραχμῶν».

— Ἰσαμε τὴν παρουσιαζόντουσαν τὰ τάλαντα γυμὰ στὴ σκηνή. Νὰ που ἀπὸ τὴν ἀρχήναι νὰ μὰς παρουσιάζουνται και περιβεβλημένα !

— Περιέργη ἢ σίτυρα τῆς μονομαχίας που ὀμοσιεύσε Τιμ. Σταύπουλος στὴν «Ἀκροπολη» τῆς Τετάρτης. Δυὸ τρεῖς ἀκόμα τέτοιες σίτυρες και ρεζιλιέσται πῆ γιὰ καλὰ τὸ μεσαιωνικὸ αὐτὸ και ξενόφερτο φροῦτο.

— Μερικὲς φημερίδες μας ἀρχίγησαν νὰ ρωνίζου πὸς δὲν ἔχουμε Κράτος. Πάλι κωρὶς τὸ νιώσανε κ' ὁ θεὸς νὰ δώσει νὰ μὴν τὸ ξαναλησμονήσουνε αἴριο.

— Τὸ θέατρο τοῦ κ. (Γ.) Οἰκονόμου ἀρχίγησε ὀρισμένα τὴν Τετάρτη με τίς «Ἀλοῦσες» τοῦ Στῆθ' Λογγάρη.

— Βγήκανε σὲ βιβλιόρακι τὰ ὀμορφα και πρῆχτικά λόγια που εἶπε τίς προάλλες στῆς Πειραιῶτες ἔργατες ὁ διευθυντής τῆς Λαϊκῆς Τράπεζας κ. Λοβέρδος. Τὸ βιβλιόρακι αὐτὸ εἶναι γραμμένο σὲ ζωντανὴ γλώσσα κ' ἔτσι ὅσοι τὸ διαβάσουνε θὰν τὸ νιώσουν και θὰ ὀρεθῆθουνε σημαντικὰ ἀπ' αὐτὸ.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Φ. Στεφ. στῆς Κορφοῖς. Λάβαμε τὴ συντροπή, και σ' εὐχαριστοῦμε.—κ. Γ. Μ. Δὲν ἔχεις και τόσο δικιο. Ἄμα μελετήσεις μερικά ὀμοστικὰ τραγοῦδι και μπεῖς ὀποσδήποτε στὸ ζήτημα, θὰ δεις πὸς ὁ βιγλιότορας, ὁ ἀπελάτης κ' ὁ ἀντίμαχος δὲν εἶναι ἀκατανόητες και ὀμιασμένους λέξεις. Δὲν ταιριάζει ὅτι δὲν ξέρουμε ἢ δὲν ἔτρε και νὰν τάκουσουμε, νὰν τὸ βαρτίζουμε ἀμείως ἀκατανόητο.

Τὴν τετάρτη, ἕξη, στῆς δεκάμιση τὸ πρωῖ, ἔρτασε στὴ Βενετία. Τραβήξε ὡς τὸ ξενοδοχεῖο Rio dei Schiavoni. Hôtel Metropole. Κάμαρα, νοῦμερο δέκα ἐνιαῖ. Ἡ κάμαρα ὀπου καθότανε και τέτες, ἢ κάμαρα ὀπου ἀροῦ ἀββαθωνιστήκανε, ἦρθε κ' ἢ Ὀλια μιὰ φορὰ. Ἐμεινε μιὰ στιγμὴ, ἀνοιξε τὴ βελίτσα του, τὴ βελίτσα που ἀπὸ τότες τὴν εἶχε, που στὴ Βενετία τὴν ἀγόρασε, που ἢ Κατινούλα του τὴν κουβλοῦσε ἀπὸ τὸ Παρίσι, ἐπειδὴ δὲν τὴν ἔδινε στὰ μπαγάλια κ' ἔβαζε μέσα ὄλα του τὰ ἱερά τὰ θυμητάρια. Τὸ μεσημέρι, κατέθηκε στὴν τραπεζαρία, ἔφαγε με τοὺς ξένους, σὺν ἄθρωπος που ταξιδεύει, που δὲν τοῦ μέλει γιὰ τίποτις και που τοῦ ἀρέσουνε τὰ ὀμορφα ταξίδια. Μὰ βουδός. Δὲ μίλησε μήτε σὲ γείτονα μήτε σὲ γειτόνισσα. Πρόσωπο δὲν κοίταξε. Τάπογεμα, βγήκε περίπατο πεζός. Βγήκε χωρὶς κανέναν κόπο τὰ γνωστά του τὰ στενοδρόμια, Calle della stella, Calle della Pietà και τὸ γεφυράκι τὰξέχαστο, Ponte dei Miracoli. Ἐπειτα πάλε στὸ ξενοδοχεῖο. Κλειδῶθηκε στὸ δέκα ἐνιαῖ. Διαβάσε τὰ γράμματα τῆς Ὀλιας, ὄλα, ὄσα εἶχε μαζί του. Τὴν πέμτη, ἔφτά, πρωῖ πρωῖ, στὸ σταθμὸ. Ἐβγα-

